

ZPRAVODAJ

ORNITOLOGICKÉHO KLUBU PŘI LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH
ROK 2022 | ČÍSLO 18

OBSAH

♦ úvodní strana datel černý, foto V. Šena

2-3

Zápis ze setkání Ornitologického klubu 2022

4-8

Požár v Národním parku České Švýcarsko | Výsledky monitoringu vybraných druhů ptáků v Ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2022

9

Ornitologický rok 2022 v Saském Švýcarsku

10-11

Sčítání zimujících vodních ptáků 15. 1. – 16. 1. 2022 | Sčítání zimujících vodních ptáků 23. 4. – 24. 4. 2022

12-13

Sčítání zimujících kormoránů velkých na nocovištích v sezóně 2021/22 | Čáp černý – report XXI

14

Hnízdění volavek popelavých (*Ardea cinerea*) u Malého Března v roce 2022

14-21

Kroužkování ptáci v roce 2022 | Vybraná zpětná hlášení za rok 2021

22-23

Kroužkování mládat datla černého (*Dryocopus martius*) v roce 2022 | Poděkování

24-25

Druhé hnízdění labutí velkých (*Cygnus olor*) na Zámeckém rybníce v Děčíně

26-27

První přímé pozorování orla křiklavého (*Aquila pomarina*) ve Šluknovském výběžku | Havrani polní v Rumburku v roce 2022

27-28

Hnízdění šoupálka krátkoprstého (*Certhia brachydactyla*) v CHKO Labské pískovce u Růžové v roce 2022

28-29

Vítání ptačího zpěvu u Krásné Lípy | Rozbor kořisti sokola stěhovavého z komína teplárny Děčín (Termo Děčín, a. s.) | Zachráněná káně lesní (*Buteo buteo*)

30-31

Osudy jeřábů ze Šluknovského výběžku

32-33

Čekání na havrany (ve Varnsdorfu) | Počty vrabců na Starém Městě

34-35

Společná akce na podporu orlovice říčního (*Pandion haliaetus*) | Čištění budek u Zámeckého rybníka a na Mariánské louce

36-37

Ornitologické poznámky ze Šluknovska z roku 2022 | Třetí rok kontroly budek pro skorce vodního (*Cinclus cinclus*) na Jílovském potoce

38-39

Doba plastová... | Opakované predace rorýsů poštolkou obecnou | Pítko pro ptáky

40-41

Přírodní památka Vlčice – nový klenot přírody Šluknovského výběžku

42-43

Chorvatsko

44-45

Národní park Lauwersmeer | Inventarizace MZCHÚ PR Rájecká rašeliniště – ptáci

46-47

Průzkum avifauny v PR Niva Olšového potoka

48

Nové ostrůvky pro ptáky

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené kolegyně a kolegové, rok 2022 je za námi. Bezpochyby nejvýznamnější událostí byl rozsáhlý požár v Národním parku České Švýcarsko, který propukl v polovině roku. Shořelo nebo bylo různě ohněm zasaženo na 10 000 ha převážně lesních ploch. Z krátkodobé perspektivy, a především z lidského pohledu, se jedná o významné poškození přírody. Ta však podobná „narušení“ bere jako novou příležitost. Nový start. Oheň do ní patří jako důležitý faktor, který ji udržuje zdravou a pestrou. Problémem je, že v hustě zalidněném středoevropském prostoru bude oheň vždy hrozbou. Hned po uhašení požáru se začaly realizovat první výzkumné a monitorovací aktivity, neboť takto rozsáhlý požár nemá v naší republice v novodobé historii obdoby. Je velmi zajímavé sledovat, jak si příroda s touto výzvou poradí. A nemusíme se bát. Příroda má tak obrovskou sílu, že to, co se nám zdá nemožné, je pro ni jen příležitost ukázat, jak je mocná a tvořivá. Už první zjištění ukazují, jak je spáleniště výjimečné a důležité pro spoustu druhů hub, rostlin a živočichů. Myslím, že nejbližší roky budou nejen pro všechny přírodovědce, ale také návštěvníky, mimořádně zajímavé a poučné. Můžeme tak sledovat v přímém přenosu jednu z nejtvořivějších přírodních sil.

Pavel Benda

Foto: V. Sojka

ZÁPIS

ze setkání ornitologického klubu: sobota, 7. 5. 2022, 9:00 – 12:15,
Plšíkova učebna Správa NP České Švýcarsko

- Úvodní znělka.
- Uvítání všech přítomných ředitelem Správy NP České Švýcarsko Pavlem Bendou.
- Omluveni: K. Lohniská (Chmelová), V. Šutera, A. Hulko, R. Heřt, J. Hykl, J. Rubeš, V. Beran, P. Svoboda.
- Přítomni: P. Benda, Jan Lobotka, Jiří Lobotka, J. Kepič, D. Boura, H. Tomšíková, P. Liška, K. Csurilová, K. Kírýčuk, L. Bartoň, I. Wenischová, M. Suržinová, U. Augst, R. Procházková, G. Ritschel, M. Horyna, K. Havlíček, R. Neckář, V. Sojka, M. Rybář, M. Půlpán, V. Šena + 3 hosté.
- Prosbu o doplnění a aktualizaci kontaktů.
- Přivítání hosta Z. Vermouzka, předsedy České společnosti ornitologické.
- S odchodem do důchodu U. Augsta, zaměstnance Správy NP Saské Švýcarsko, dlouholetého člena našeho klubu, byl předán jako dar poslední Atlas hnízdního rozšíření ptáků ČR a vyjádřeno hluboké poděkování. U. Augst zůstává dále členem našeho klubu a bude i nadále přispívat články ze Saského Švýcarska do našeho zpravodaje.
- Ukázka nových publikací s ornitologickou tematikou.
- Ukázka nových tištěných materiálů vydávaných Správou NP, volně k rozebrání.
- Představení posledního čísla Zpravodaje Ornitologického klubu při Labských pískovcích 17/2021 a poděkování autorům článků.
- V roce 2022 cíleně monitorované druhy – sokol stěhovavý, výr velký, chřástal polní, lejsek malý, l. bělokrký (s nimi l. černohlavý), datel černý se žlunou šedou, strakapoud prostřední. Prosbu o spolupráci.
- Bohatého občerstvení připravily, kromě jiných, Helena Tomšíková a Věra Bendová, nápoje zajistila Správa NP.

Diskuse:

- Zoufalý stav většiny stojatých vodních ploch (rybníků) na Děčínsku a Šluknovsku

související s nedostatkem vody a přerybněním s prakticky nulovou průhledností vody. Prakticky úplné vymizení hladinových vodních ptáků.

- R. Neckář informoval o vyhlášení nového maloplošného chráněného území Přírodní památky Vlčice ve Šluknovském výběžku Krajským úřadem Ústeckého kraje. Jedná se o starý bukový porost na stejnojmenném vrchu, který se tímto podařilo zachránit před vytěžením. Významná lokalita nejen z ornitologického pohledu.

- P. Benda informoval, že 30. 5. 2022 bude jednání s krajským úřadem o situaci v PR Velký rybník trpícím přerybněním a absencí managementu.

- P. Benda vyzval kolegy, kteří ještě neodevzdali výsledky sčítání zimujících vodních ptáků, aby tak učinili co nejrychleji.

- P. Benda informoval o proběhlé akci Vítání ptačího zpěvu dne 3. 5. v prostoru Krásná Lípa – Velký rybník, kdy bylo zjištěno celkem 37 druhů v 79 jedincích a odchyceno bylo devět jedinců ve čtyřech druzích. Akce se zúčastnilo 45 lidí. Zajímavostí bylo pozorování dvou jeřábů popelavých, z nichž měl jeden amputovanou dolní část nohy nad prsty. Vcelku byl ale v dobré kondici. Pozorován byl dále pár orla mořského a jeden luňák hnědý. Podařilo se odchytit lindušku luční se švýcarským kroužkem.

- V regionu našeho působení dochází k novým zahnížděním volavek popelavých a počty hnízdících párů se zvyšují.

- H. Tomšíková referovala o hnízdění labutí velkých na Zámeckém rybníku v Děčíně. Velmi problematická lokalita, neukáznění a mnohdy i velmi arogantní obyvatelé, problém s rybáři. Nutno koordinovat ochranu s městskou policií a magistrátem.

- Instalací plovoucích ukotvených ostrůvků na lokalitách – Zámecký rybník v Děčíně, Olešský rybník a rybník Světlík

se snad podaří iniciovat hnízdění některých druhů vodních ptáků.

- P. Benda informoval o možnosti on-line sledování hnízdění sokolů stěhovavých na komíně společnosti Termo a. s. v Děčíně (odkaz umístěn na www.npcs.cz).

- V. Sojka informoval o natáčení filmu o přírodě Českého Švýcarska, resp. Labských pískovců. Tuto informaci doplnil o krátké ukázky z filmu a fotografiemi (sokol stěhovavý a čáp černý).

- P. Benda krátce informoval o kočce divoké z fotopasti zaznamenané v NP.

Následovala přednáška Zdeňka Vermouzka, předsedy České společnosti ornitologické (ČSO). Ten představil velmi bohatou činnost, nutnost silné členské základny s politickým vlivem, který se následně projevuje i v ochraně ptáků a krajiny. Velmi zajímavý projekt je založení sítě Ptačích parků ČSO, které jsou v současné době čtyři. Nejblíže k našemu regionu je Ptačí park Mnišské louky v nivě Ploučnice mezi Českou Lípou a Stružnicí.

Ukončení akce, volná diskuze.

Zapsal: Jakub Juda

POŽÁR V NÁRODNÍM PARKU ČESKÉ ŠVÝCARSKO

V noci ze soboty 23. července na neděli 24. července 2022 vzniknul v Národním parku České Švýcarsko, a v širším pojetí v Labských pískovcích, největší požár v historii těchto chráněných území. Bezpochyby se jednalo i o největší lesní požár na území České republiky za několik tisíc let. Příčinami byly několikaměsíční kontinuální sucho, které zdejší oblast postihlo již před požárem, a silný vítr, který velmi výrazně komplikoval boj s požárem a byl jednou z příčin jeho masivního rozšíření. Již první den se požár šířil velkou rychlostí. Od rána z Malinového dolu urazil přes údolí se silnicí Hřensko – Mezní Louka 1 km na vrch Kobyłka nad Edmundovou soutěskou. Požár vzniknul v Malinovém dole, nedaleko parkoviště nad Klepáčem ve Hřensku. Vzdálenost od parkoviště k místu vzniku požáru bylo vzdušnou čarou přibližně v řádech nižších stovek metrů. To vyvolává silné podezření, hraničící s jistotou, že za vznikem požáru byl lidský faktor. Malinovým dolem si často zkracují cestu turisté mířící na hranici s Německem. Je to také jedno z mála dostupných míst, kam mohou z parkoviště dojít nelegální nocležníci, často pod vlivem alkoholu. Právě v okolí Hřenska bylo v minulosti zaznamenáno

několik případů nelegálního táboření nebo odpalování zábavní pyrotechniky, které je z požárního hlediska v lese velmi rizikové. Satelity detekovaly požár kolem půlnoci, ohlášen byl v 7 hodin ráno pracovníky NP. Celkem bylo na území NP České Švýcarsko požárem zasaženo 1 060 ha a na území sousedního NP Saské Švýcarsko okolo 200 ha. Požár se povedlo uhasit až po několikátýdenním boji hasičů dne 12. 8. Nadále však pokračoval dohled nad požářištěm, a to do 31. 8. v plném rozsahu a pak do 15. 9. již v redukované formě za účasti dobrovolných hasičů s technologickou pomocí profesionálních hasičů. Po celou dobu boje s požárem byli velmi intenzivně zapojeni prakticky všichni zaměstnanci Správy NP a také dobrovolní spolupracovníci, zejména dobrovolní strážci NP jejmž jsem členem. Právě detailní znalost prostředí a veškerých přístupových cest ze strany pracovníků a spolupracovníků Správy NP byla klíčová pro zdárné uhašení požáru. Velkou pomocí byla také personální výpomoc s dohledem a monitoringem požářiště z ostatních českých a několika polských NP. Bez nich by relativně malý kolektiv Správy NPČŠ v extrémně těžkém skalnatém terénu a v každodenním záprahu fyzicky nejspíš

nevydržel. I v následující fázi dohledu nad požářištěm, po ukončení vlastního hašení, se prakticky každodenně dařilo nacházet velké množství lokálních velmi špatně dostupných ohnisek, většinou podpovrchových, ale s řádově až s několika set stupňů vysokou teplotou. Ta se musela velmi pracně dohašovat, neboť představovala extrémní nebezpečí znovuvypuknutí požáru.

Před vlastním požárem se veškerá zvěř dala, podle svých migračních schopností, na útěk či vyhledala úkryt. Druhý den požáru jsem nezaznamenal na požářišti žádný ptačí zpěv, jen vysokou agresivitu štípačného a kousavého hmyzu. Nebyl tu nikdo, kdo by nebyl poštipán od vos nebo od komárů. Požár přišel z pohledu ptačí fauny naštěstí v době, kdy byla většina hnízdění již úspěšně dokončena. Byly tu však výjimky. Požár logicky ovlivňoval chování a hnízdění u druhů, kterým chyběl ke konci hnízdění v obvyklém termínu už jen krůček. Jednalo se např. o hnízdící čápy černé, pro které byl velmi stresující častý a nízký přelet hasičích letounů a helikoptér a intenzivní pohyb požární techniky. Vzletnost mláďat se o tedy nějaký čas protáhla.

Během hašení nebyl nalezen žádný uhynulý pták či jiný druh obratlovce. Po ukončení hasebních prací došlo k velmi rychlému zpětnému osídlování požárem nezasažených částí lesa. Ukázalo se, že listnaté dřeviny zejména buky a duby dokážou dosti tlumit šíření požáru, či jej i zastavit. Dnes jsou nad požářištěm hojně pozorovány dravé druhy ptáků jako je sokol stěhovavý a káně lesní, ale také jiné druhy např. krkavec velký, kterým otevřená krajina poskytuje lepší příležitosti pro lov. Přímo na požářišti byli opakovaně pozorováni např. slepýši.

Požár nepochybně vzal ptákům některé doupné stromy a dravčí hnízda v korunách stromů. S různou intenzitou byly zasaženy hlavně plochy nepůvodních, a díky kala-

> mitnímu přemnožení lýkožrouta smrkového (kůrovce) v nedávné minulosti, odumřelých monokultur smrčín. Celkově je nutno konstatovat, že bylo dočasně postiženo prostředí zejména pro lesní druhy.

Na straně druhé byla dána příležitost pro druhy otevřené a polootevřené krajiny a v krajině vznikla mnohem větší rozmanitost. Vznikl velmi pestrý a plošně rozsáhlý typ prostředí, které nabídne nejen ptákům, ale i ostatním druhům velmi zajímavý životní prostor. Tento specifický a v České republice ojedinělý typ stanoviště bude mít však jen dočasné trvání než je opět časem pohltí les. Ten však bude mnohem pestřejší a stabilnější, než by byl člověkem les vysázený.

Bude také velmi důležité, aby po požáru nedocházelo k intenzivnímu kácení a dalším škodám v rámci zbrklé, tzv. požární bezpečnosti. Je potřeba více

zvažovat jednotlivé kroky a pamatovat na poslání a účel národního parku.

David Boura

Foto: D. Boura

VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2022

V roce 2022 byly monitorovány následující druhy – datel černý se žlunou šedou, výr velký, sokol stěhovavý, strakapoud prostřední, lejsek malý, lejsek bělokrký, chřástal polní a tetřívka obecná.

Datel černý a žluna šedá – zjištěno celkem 94 obsazených teritorií datla černého (NP – 62, CHKO + zbytek ptačí oblasti (PO) – 32) a 14 teritorií žluny šedé (NP – 5, CHKO + zbytek PO – 9). U datla černého bylo na liniích zjištěno celkem 44 teritorií, mimo linie 50. V případě žluny šedé bylo na liniích zjištěno celkem sedm teritorií a mimo linie také sedm teritorií. V rámci celé PO Labské pískovce tento počet odráží pravděpodobně skutečný stav. Nelze vyloučit u žluny šedé ještě jednotlivá teritoria, která se nepodařilo podchytit. U datla černého jsou intenzivně využívány smrkové monokultury napa-

dené kůrovcem či jsou v důsledku kůrovcové gradace odumřelé. Na území CHKO Labské pískovce probíhá intenzivní těžba kůrovcových smrčín za vzniku rozsáhlých holin, čímž je významně snížena nabídka vhodných biotopů pro oba druhy.

Výr velký – identifikováno celkem 18 obsazených lokalit, resp. teritorií. Nepodařilo se dohledat žádné hnízdo. Je to způsobeno obtížným a nepřehledným terénem. Zjištěný počet teritorií je s velkou pravděpodobností, oproti skutečnému stavu, zřejmě mírně podhodnocený, neboť jsou ještě poměrně rozsáhlé oblasti (např. oblast Sněžník – Kristin Hrádek, Mikulášovicko), kde lze předpokládat výskyt ještě odhadem 3–5 teritorií.

Sokol stěhovavý – nalezeno celkem 14 obsazených teritorií (NP – 6, CHKO – 8).

Celkem bylo prokázáno osm hnízdění, která byla úspěšná (2 x v NP a 6 x v CHKO) a bylo vyvedeno 24 mláďat (1 x 1, 1 x 4 v NP a 4 x 2, 1 x 3, 2 x 4 v CHKO). Šest párů obsadilo teritorium, ale hnízdění nebyla úspěšná nebo k nim nedošlo.

V rámci celé PO Labské pískovce tento počet odráží skutečný stav. Hnízdění dalších párů, které by unikly pozornosti, je velmi nepravděpodobné. Celkový stav se již blíží kapacitě hnízdních možností oblasti.

Strakapoud prostřední – nalezeno celkem 12 obsazených teritorií na čtyřech lokalitách.

Výskyt strakapouda prostředního je v naší oblasti striktně vázán na listnaté porosty s vysokým zastoupením dubu nebo s přítomností alespoň jednotlivých starých dubů, a to výhradně mimo čistě pískovcové podloží. Tento typ hnízdního biotopu je ostrůvkovitě rozptýlen zejména v okrajových částech PO. V teoreticky vhodných dubových porostech na čistě pískovcovém podloží nebyl aktuálně a ani v minulosti v době hnízdění zjištěn.

Pokračování na straně 6 >

> VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2022

Pokračování ze strany 5

V rámci PO Labské pískovce se tento stav blíží skutečnému stavu. Hnízdění dalších párů však nelze vyloučit, a to zejména na Českokamenicku v oblasti Kunratic a Lipnice (jihovýchodní okrajová část PO), kde jsou v současnosti vhodné biotopy. Nicméně v roce 2022 zde v období toku a hnízdění probíhaly intenzivní lesnické práce. Na základě současných znalostí lze odhadnout aktuální velikost hnízdní populace na 12–20 párů. Tento odhad se blíží kapacitě hnízdních možností oblasti.

Lejsek malý – v tomto roce nebyl v PO Labské pískovce zjištěn žádný zpívající samec. Jedná se zřejmě o meziroční fluktuaci druhu v rámci severozápadní hranice svého rozšíření v Evropě, neboť v roce 2021 a v letech minulých byl zjištěn

na několika lokalitách, a to i na liniích sčítaných v roce 2022. Obdobný stav byl i v sousedním Saském Švýcarsku.

Lejsek bělokrký – v tomto roce nebyl v PO Labské pískovce zjištěn žádný zpívající samec. Jedná se zřejmě o meziroční fluktuaci druhu v rámci severozápadní hranice svého rozšíření v Evropě, neboť v roce 2021 a v letech minulých byl zjištěn na několika lokalitách, a to i na liniích sčítaných v roce 2022. Obdobný stav byl i v sousedním Saském Švýcarsku.

Chřástal polní – druh byl sčítán plošně na celém území PO Labské pískovce ve dvou termínech:

– 1. sčítací termín: konec května – celkem 11 volajících samců chřástala polního

(6 v PO, 5 mimo PO) + 0 volajících samců křepelky polní,

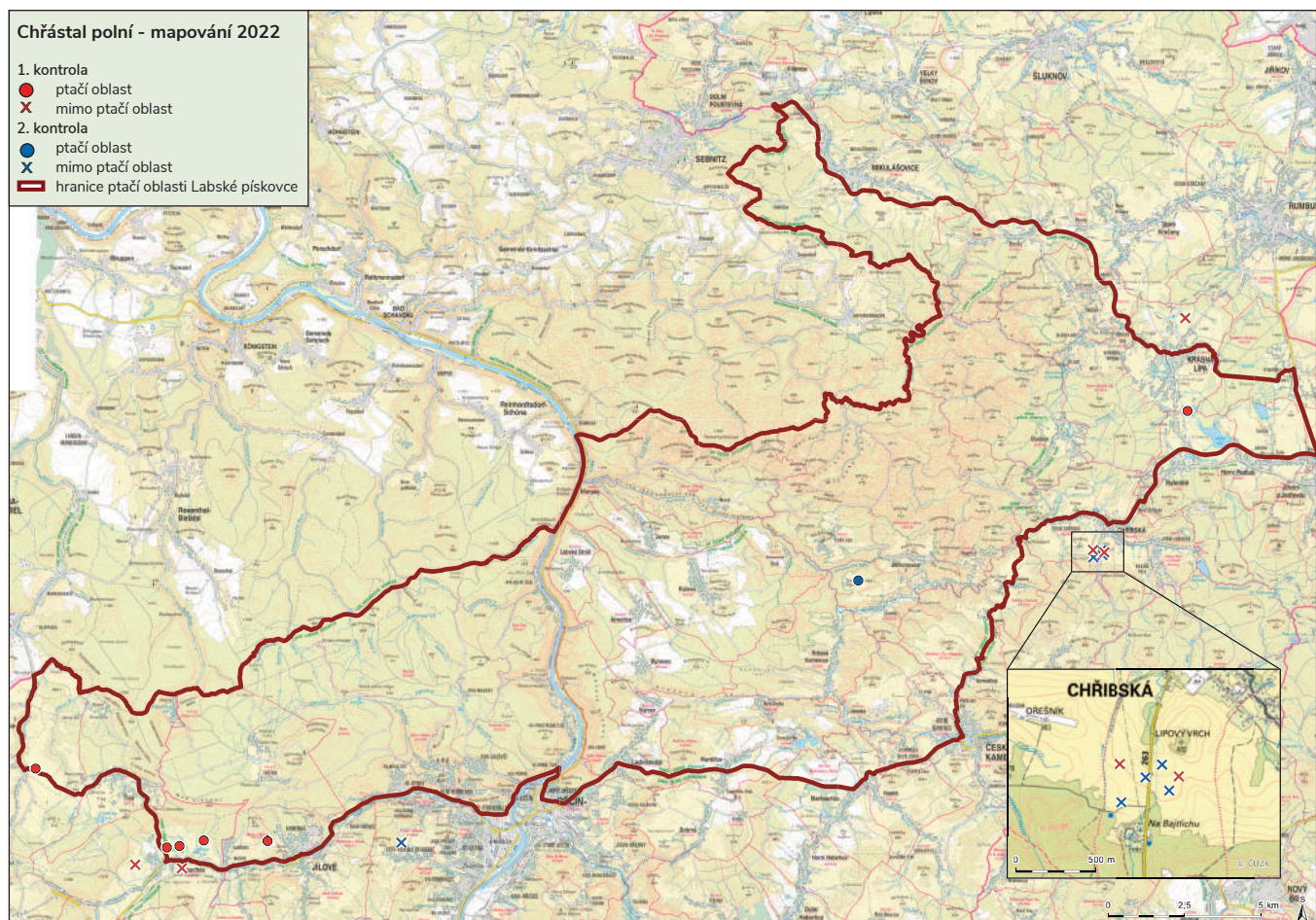
– 2. sčítací termín: konec června – celkem 6 volajících samců chřástala polního (1 v PO, 5 mimo PO) + 0 volajících samců křepelky polní.

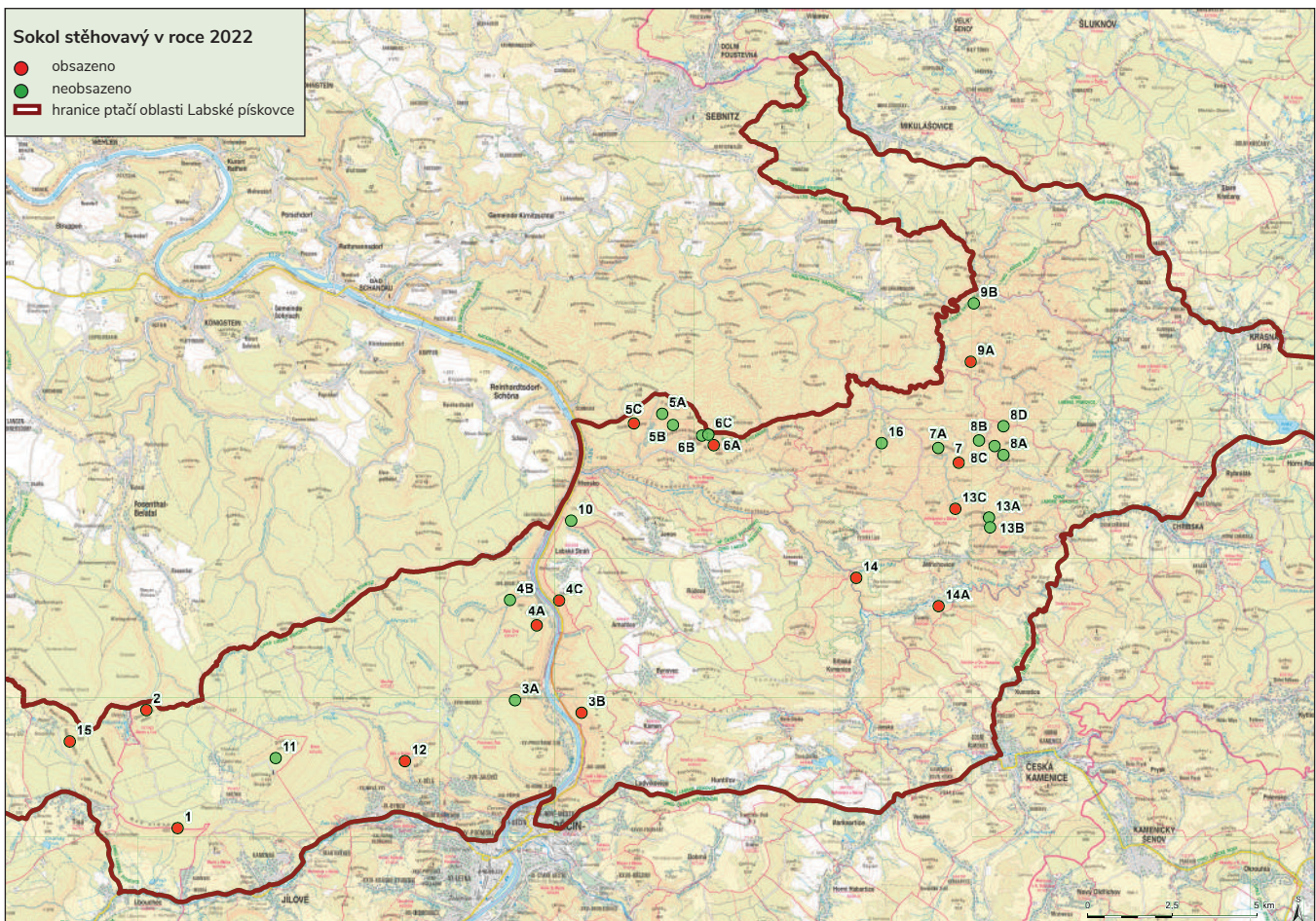
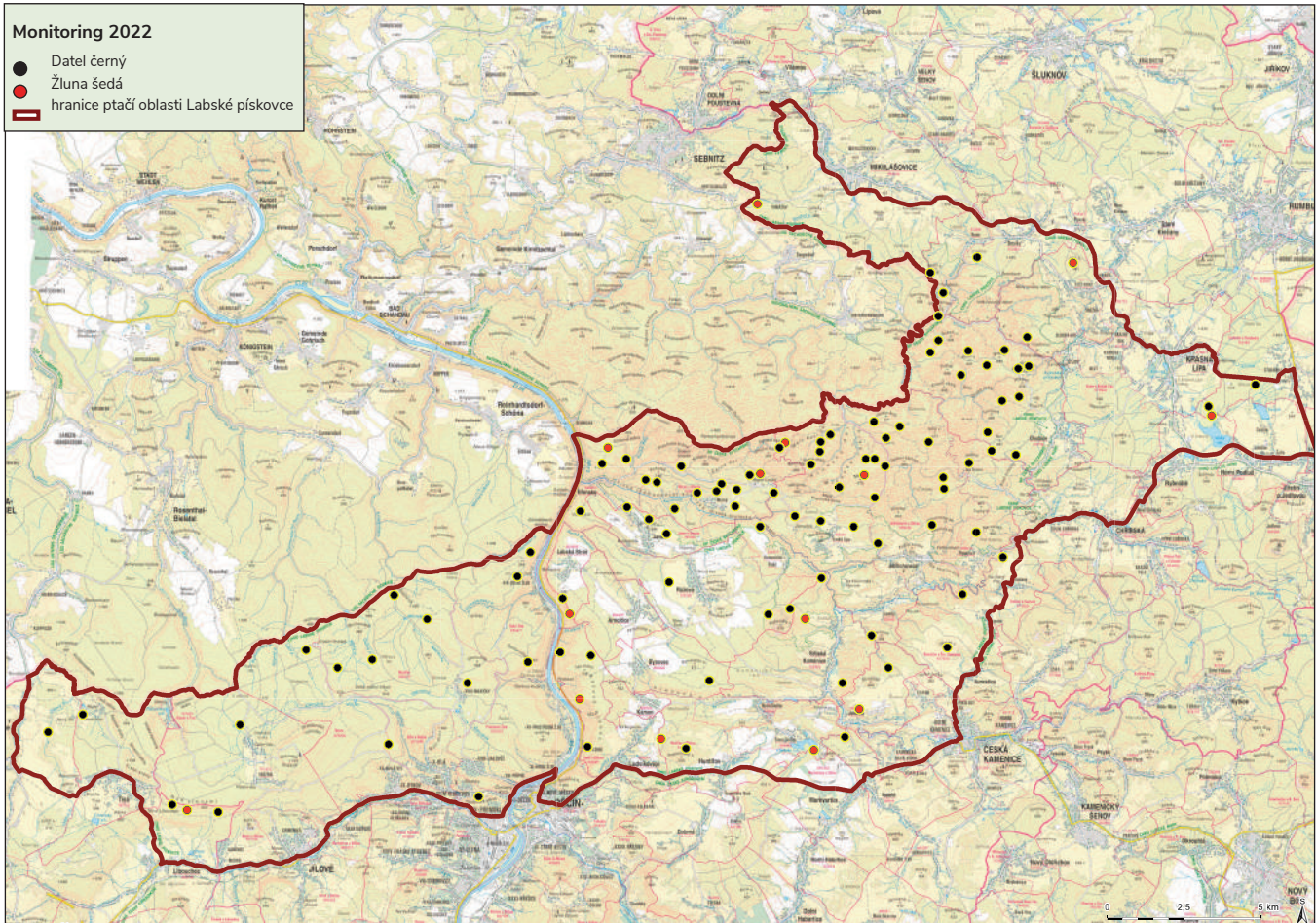
Zatím nejhorší výsledek monitoringu tohoto druhu. Příčiny nejsou známy. V PO byly plochy velmi vhodné pro jeho výskyt, a to jak na lokalitách s cíleným managementem pro tento druh, tak i mimo ně.

Tetřívěk obecný – na žádné jiné lokalitě v PO nebyl zjištěn.

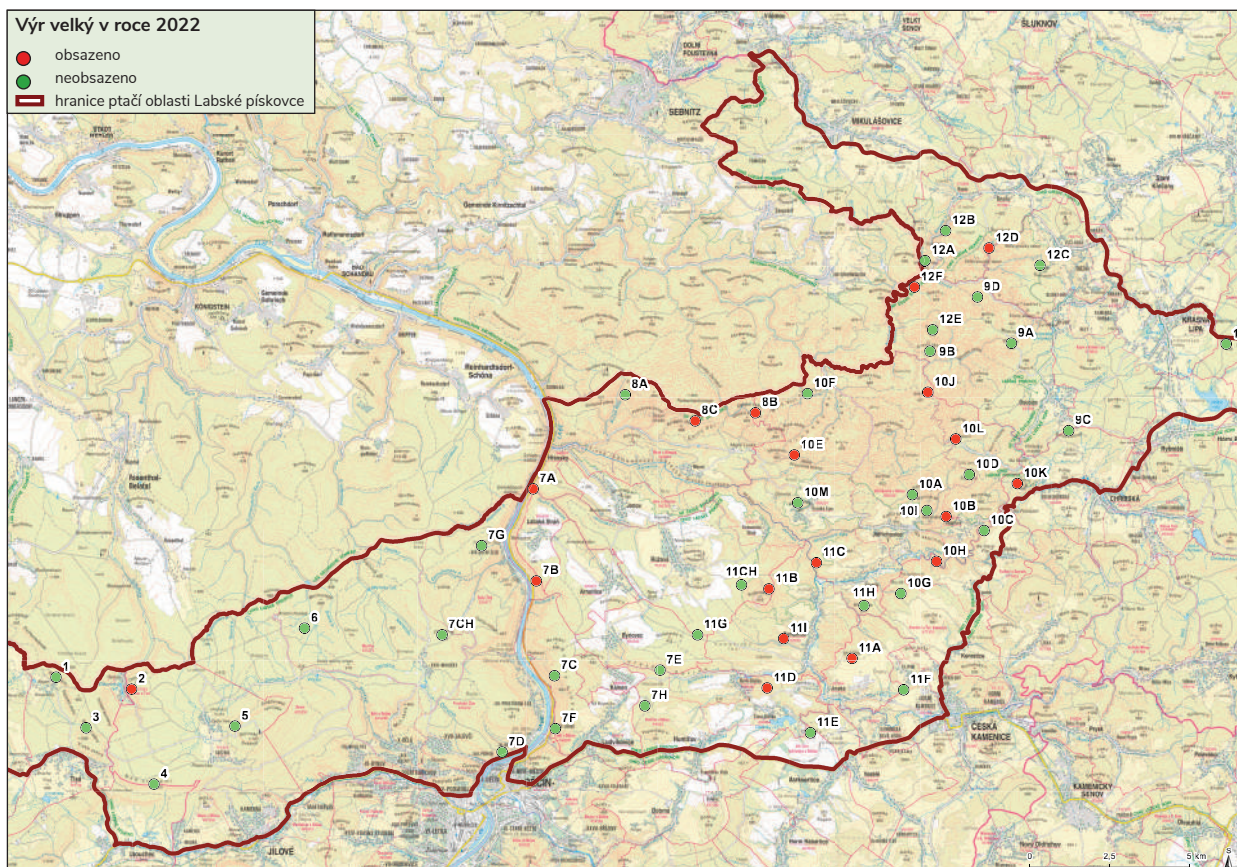
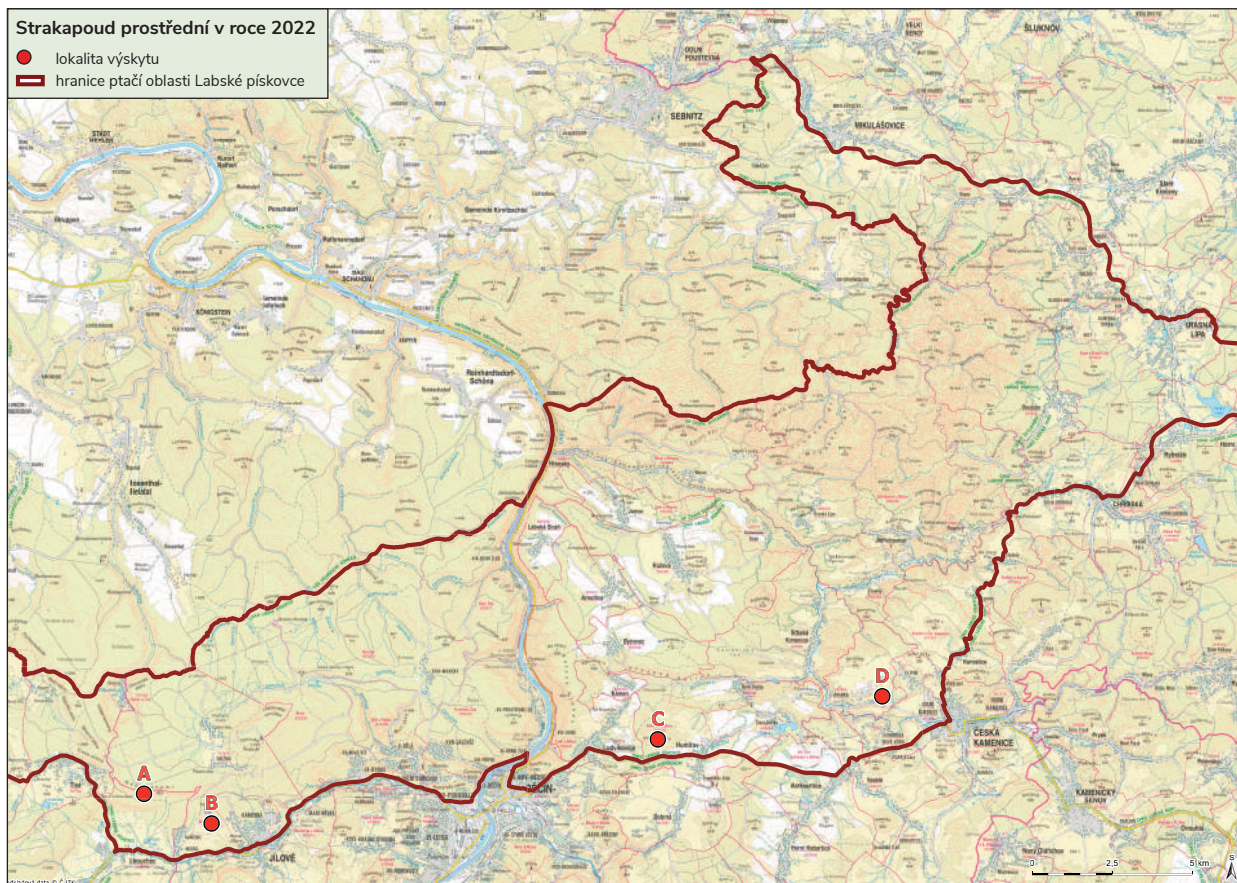
Pavel Benda a kolektiv

Mapky: O. Holešinský

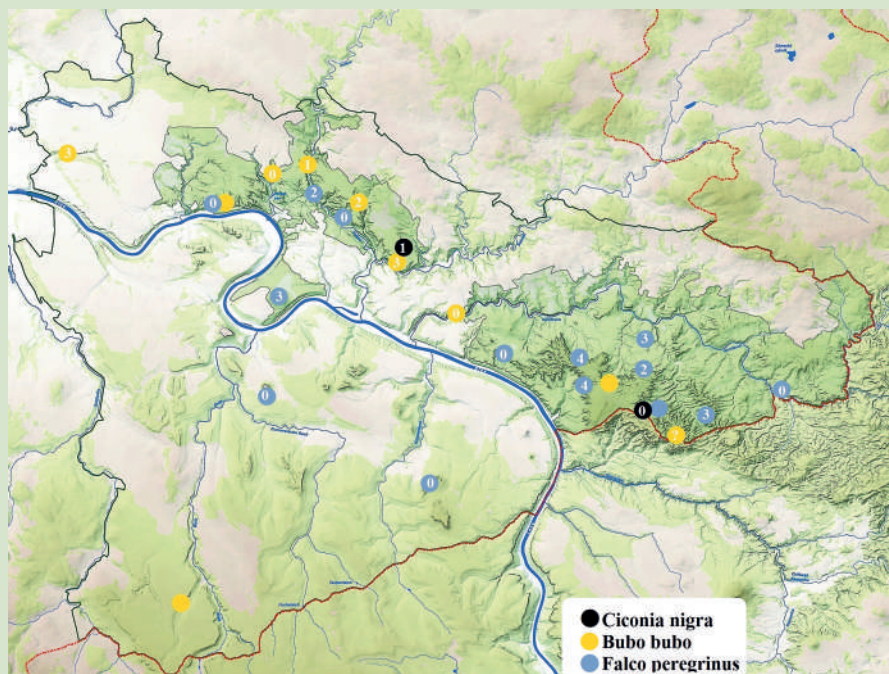

> VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2022

ORNITOLOGICKÝ ROK 2022 V SASKÉM ŠVÝCARSKU

Rozšíření čápů černých, výrů velkých a sokolů stěhovavých v Saském Švýcarsku v roce 2022. Bílá čísla uvádí počty vyvedených mláďat.

Koronavirus ztratil na síle a také vývoj jarního počasí byl dobrý, i když později bylo opět příliš horko a sucho – což byly podmínky pro vznik velkého požáru. Až na výsledky hnízdění čápů černých je možné hledět do budoucnosti s větším optimismem.

I letos čápi černí obsadili pouze dvě teritoria. V jednom z nich se dva páry přely o hnízdo, a nakonec ke hnízdění bohužel vůbec nedošlo. Pár, který obsadil nejdéle známé teritorium (od roku 1980), vyvedl pouze jedno mládě. Jedno jediné pro rok 2022! Nachází se tento druh v Saském Švýcarsku před svým koncem?!

U výrů jsme letos identifikovali sedm párů, přičemž na šesti lokalitách probíhalo i hnízdění. Ze čtyř úspěšných hnízd vylétlo devět mláďat. Na jednom z hnízd se již čtvrtým rokem v řadě žádné mládě z vajec nevyklího. Důvod nám zřejmě navždy zůstane skrytý. Možná došlo ke hnízdění ještě na další lokalitě. Místo však bylo v daném roce nalezeno poměrně pozdě a kvůli požáru bohužel nebyly provedeny přesnější kontroly.

S našimi sokoly to zpočátku nevypadalo vůbec špatně. Ze čtrnácti pozorovaných

Jediné mládě čápů černých v roce 2022.

Foto: R. Hersemann

párů jich třináct zahájilo hnízdění. Hnízda opustilo 21 mláďat, z toho 16 v zadním Saském Švýcarsku, v oblasti mezi Křinicí, státní hranicí a řekou Labe. Hnízdění se nevydařilo dvěma pářům v oblasti

Hnízdiště jeřábů popelavých v blízkosti jedné z obcí Saského Švýcarska.

Foto: U. Augst

stolových hor na levém břehu Labe. Tam se konflikty mezi lidmi a sokoly zdají být největší. V údolí Polenztal hnízdo opustila dvě, na stolové hoře Lilienstein tři mláďata. Na hnízdišti v oblasti Zschandu byla stará samička ukořistěna výrem. Sameček dokázal tři odrostlejší mláďata vychovat sám.

Dále bylo na území národního parku zaznamenáno 101 hnízdění holubů doupňáků, pět hnízdění sýců rousných a 64 hnízdění datlů černých. V oblasti na levém břehu Labe vychoval již známý pár orlů mořských potřetí v řadě dvě mláďata. Ve dvou teritoriích jeřábů popelavých, nacházejících se rovněž v levobřežní části Labe, hnízdil jeden z párů úspěšně na novém místě. Druhému páru snůška během velmi krátké doby zmizela.

Ulrich Augst

Pozůstatek samičky sokola stěhovavého ukořistěné výrem.

Foto: J. Scheffler

SČÍTÁNÍ ZIMUJÍCÍCH VODNÍCH PTÁKŮ

15.–16. 1. 2022

Sčítání v tomto termínu bylo negativně ovlivněno zámrazem většiny stojatých vodních ploch. Sčítání se zúčastnili: David Boura, Eliška Slánská, Helena Tomšiková, Jan Lobotka, manželé Jahodovi, Miroslav Rybář, Monika Suržinová, Pavel Benda a Renata Procházková. Využité zkratky: M (male) – samec, F (female) – samice, ad. (adult) – dospělý jedinec, juv. (juvenil) – mladý jedinec.

Jiříkov, Jiříkovský potok:

kachna divoká – 10 ex. (5 M, 5 F).

Šluknov, Šluknovský rybník:

volavka popelavá – 3 ex.,
kachna divoká – 1 ex. (M).

Šluknov, Luční rybník:

kachna divoká – 5 ex. (2 M, 3 F).

Šluknov, Zámecký rybník:

kachna divoká – 50 ex. (26 M, 24 F),
labuť velká – 1 ex. (juv.),
kachna pižmová – 1 ex.

Rožany, Rožany potok:

kachna divoká – 6 ex. (3 M, 3 F).

Rožany, Rožany za Rožankou:

kachna divoká – 7 ex. (3 M, 4 F).

Nové Hraběcí: labuť velká – 1 ex. (ad.).

Velký Šenov:

Horní Šenov – kachna divoká – 2 ex. (M).

Lipová, Solanský rybník:

kachna divoká – 2 ex. (M, F).

Lipová, Zámecký rybník:

volavka popelavá – 1 ex.

Lipová, Potok:

kachna divoká – 15 ex. (8 M, 7 F).

Severní, Kaskády:

kachna divoká – 32 ex. (16 M, 16 F),
labuť velká – 6 ex. (2 ad., 4 juv.).

Dolní Poustevna (potok):

kachna divoká – 2 ex. (M, F).

Varnsdorf, rybník u Billy:

kachna divoká – 5 ex. (4 M, 1 F).

Řeka Mandava (Staré Křečany, Rum-burk, Seifennesdorf):

kachna divoká – 300 ex. (201 M, 99 F),
morčák velký – 1 ex. (7 M, 8 F),

volavka popelavá – 2 ex. (ad.),

Ledňáček říční – 2 ex. (ad.).

Jílovský potok (Libouchec – Děčín soutok):

Kachna divoká – 177 ex. (100 M, 77 F),
skorec vodní – 4 ex.,
ledňáček říční – 2 ex.,
volavka popelavá – 1 ex.

Potok Bystrá (Kerhartice – Benešov n. Pl., soutok s Ploučnicí):

kachna divoká – 105 ex. (60 M, 45 F),
ledňáček říční – 3 ex, skorec vodní – 2 ex,
volavka popelavá – 1 ex.

Děčín, Zámecký rybník:

labuť velká – 3 ex. (2 ad., 1 juv.),
kachna divoká – 80 ex. (50 M, 30 F),
kormorán velký – 3 ex. (ad.),
lyska černá – 1 ex. (ad.),
slípka zelenonohá – 1 ex. (ad.).

Děčín, Jílovský potok – Lídí – magistrát:

kachna divoká – 130 ex. (75 M, 55 F).

Řeka Ploučnice (Stružnice – Jezvė, jez):

kormorán velký – 2 ex. (ad.),
labuť velká – 2 ex. (M, F),
volavka popelavá – 1 ex. (ad.),
kachna divoká – 99 ex. (54 M, 45 F).

Řeka Ploučnice (Jezvė, jez – Horní Police, kamenný most):

kormorán velký – 1 ex. (ad.),
kachna divoká – 4 ex. (2 M, 2 F).

Řeka Ploučnice (Horní Police, kamenný most – Starý Šachov, MVE):

labuť velká – 2 ex. (M, F),
kachna divoká – 17 ex. (9 M, 8 F),
kormorán – 1 ex. (ad.),
husa labutí – 2 ex. (ad.).

Řeka Ploučnice (Starý Šachov, MVE – Fran-tiškov nad Pl. – Benešov nad Pl.):

kachna divoká – 10 ex. (6 M, 4 F).

Řeka Ploučnice (Benešov nad Ploučnicí, most – Malá Veleň, MVE):

labuť velká – 6 ex. (2 M, 1 F, 3 juv.),
skorec vodní – 1 ex. (ad.),
kachna divoká – 73 ex. (41 M, 32 F),
kachna indický běžec – 2 ex. (ad.),
volavka popelavá – 1 ex. (ad.).

Řeka Ploučnice (Malá Veleň – Děčín, Březiny):

kachna divoká – 34 ex. (22 M, 12 F),
skorec vodní – 3 ex.,
ledňáček říční – 1 ex.,
kormorán velký – 2 ex.,
volavka popelavá – 2 ex.

Řeka Ploučnice (Děčín, Březiny – soutok s Labem):

kachna divoká – 17 ex. (10 M, 7 F),
skorec vodní – 3 ex. (ad.),
volavka popelavá – 1 ex. (ad.),
kormorán velký – 1 ex. (ad.).

Řeka Labe (Děčín, železniční most – Hřensko, státní hranice):

kachna divoká – 53 ex. (35 M, 18 F),
racek bělohavý / středomořský – 7 ex. (ad.),
potápka malá – 1 ex. (ad.),
husa labutí – 2 ex. (ad.),
husa domácí pomořanská – 5 ex. (ad.),
kormorán velký – 23 ex. (ad.),
labuť velká – 7 ex. (3 ad., 4 juv.),
morčák velký – 29 ex. (11 M, 18 F),
volavka popelavá – 5 ex. (ad.),
lyska černá – 4 ex. (ad.),
ledňáček říční – 1 ex. (ad.).

Děčín, Tereziňský rybník:

kachna divoká – 18 ex. (11 M, 7 F).

Arnoltice, Arnoltický rybník:

kachna divoká – 45 ex.

SČÍTÁNÍ ZIMUJÍCÍCH VODNÍCH PTÁKŮ

23. 4. – 24. 4. 2022

Sčítání se zúčastnili: David Boura, Helena Tomšíková, Irena Wenischová, Jan Lobotka, Kamil Havlíček, Miroslav Půlpán, Pavel Benda, Renata Procházková a Roman Neckář. Využité zkratky: M (male) – samec, F (female) – samice, ad. (adult) – dospělý jedinec, subad. (subadult) – odrostlý mladý jedinec, juv. (juvenil) – mladý jedinec, pull. – mládě v prachovém peří.

Mandava (Staré Křečany, rybník Vídeň – Rumburk-Horní Jindřichov):

kachna divoká – 18 ex. (16 M, 2 F),
morčák velký – 2 ex. (M, rybník u TOSu),
husice nilská – 2 ex. (M, F),
volavka popelavá – 1 ex.

Ploučnice (Františkov n. Pl., odbočka na Valkeřice – soutok s Labem):

kachna divoká – 86 ex. (63 M, 23 F),
skorec vodní – 5 ex.,
konipas bílý – 6 ex.,
konipas horský – 2 ex.,
ledňáček říční – 2 ex.,
morčák velký – 7 ex. (5 M, 2 F).

Řeka Labe (Dobkovice – Děčín, železniční most):

kachna divoká – 24 ex. (22 M, 2 F),
kormorán velký – 3 ex.,
labuť velká – 2 ex.,
volavka popelavá – 1 ex.,
morčák velký – 7 ex. (5 M, 2 F),
konipas horský – 1 ex.,
břehule říční – 6 ex.

Jílovský potok:

kachna divoká – 41 ex. (27 M, 14 F),
skorec vodní – 3 ex.,
ledňáček říční – 1 ex.,
konipas bílý – 7 ex.,
konipas horský – 5 ex.,
morčák velký – 2 ex.

Děčín, Tereziňský rybník:

kachna divoká – 4 ex. (M),
konipas horský – 2 ex.

Děčín, Zámecký rybník:

kachna divoká – 24 ex. (20 M, 4 F),
labuť velká – 2 ex.,
kormorán velký – 1 ex. (subad.).

Libouchecké rybníčky:

kachna divoká – 2 ex. (M),
konipas bílý – 1 ex.

Maxičky, Vlčí jezero:

kachna divoká – 4 ex. (2 M, 2 F).

Karlovka, rybník:

volavka popelavá – 1 ex.

Nová Oleška, Lesní 1:

kachna divoká – 2 ex. (M).

Nová Oleška, Lesní 2:

kachna divoká – 2 ex. (M).

Stará Oleška, Olešský rybník:

husice nilská – 2 ex., lyska černá – 2 ex.

Potok Bystrá (Kerhartice – Benešov

nad Ploučnicí): skorec vodní – 3 ex.,
kachna divoká – 36 ex. (20 M, 16 F).

Markvartice, rybník:

kachna divoká – 6 ex. (M).

Jiříkov, Ostrovní rybník:

kachna divoká – 8 ex. (6 M, 2 F).

Jiříkov, Nový rybník:

kachna divoká – 8 ex. (5 M, 3 F),
konipas horský – 3 ex.

Jiříkov, rybník Studeňák:

kachna divoká – 1 ex. (M),
volavka popelavá – 1 ex.

Rumburk, rybník Cihelna:

morčák velký – 1 ex. (M),
kachna divoká – 8 ex. (5 M, 3 F).

Řeka Labe (Hřensko – Děčín):

kachna divoká – 15 ex. (M),
morčák velký – 4 ex. (1 pár a 2 ex.),
rákosník zpěvný – 1 ex. (M, zpívající),
konipas bílý – 9 ex.,
volavka popelavá – 2 ex.

Varnsdorf, Mandava:

kachna divoká – 72 ex. (50 M, 11 F, 6 pull.),
morčák velký – 6 ex. (3 M, 3 F),
konipas bílý – 2 ex., ledňáček říční – 1 ex.,
volavka popelavá – 1 ex.

Varnsdorf, rybník Kočka:

kachna divoká – 1 ex. (M).

Varnsdorf, rybník u Billy:

kachna divoká – 7 ex. (M).

Varnsdorf, rybník Valcha:

kachna divoká – 4 ex. (3 M, 1 F).

Varnsdorfský rybník:

kachna divoká – 5 ex. (3 M, 2 F),
husice nilská – 2 ex. (pár),
konipas bílý – 2 ex.

Vodní nádrž Chřibská:

kachna divoká – 7 ex. (4 M, 3 F),
volavka popelavá – 1 ex.,
konipas bílý – 1 ex.

Lipová, Solanský rybník:

kachna divoká – 5 ex. (M),
jeřáb popelavý – 1 ex.

Lipová, Zámecký rybník:

kachna divoká – 3 ex. (2 M, 1 F),
husice nilská – 2 ex. (pár),
polák chocholačka – 4 ex. (2 páry).

Lobendava, koupaliště:

kachna divoká – 5 ex. (3 M, 2 F),
labuť velká – 4 ex. (1 ad., 3 subad.),
čáp černý – 1 ex., luňák hnědý – 1 ex.

Rybníčná, rybníky:

kachna divoká – 4 ex. (3 M, 1 F),
volavka popelavá – 1 ex.

Šluknov, Bobří rybník:

kachna divoká – 2 ex. (M),
moták pochop – 2 ex. (pár),
kormorán velký – 1 ex.

Šluknov, Luční rybník:

labuť velká – 2 ex. (pár).

Rumburk, přehrada:

kachna divoká – 1 ex. (M).

Staré Křečany, rybník Havlák:

kachna divoká – 4 ex. (3 M, 1 F), husice
nilská – 2 ex. (pár).

Foto: H. Tomšíková

SČÍTÁNÍ ZIMUJÍCÍCH KORMORÁNŮ VELKÝCH NA NOCOVIŠTÍCH V SEZÓNĚ 2021/22

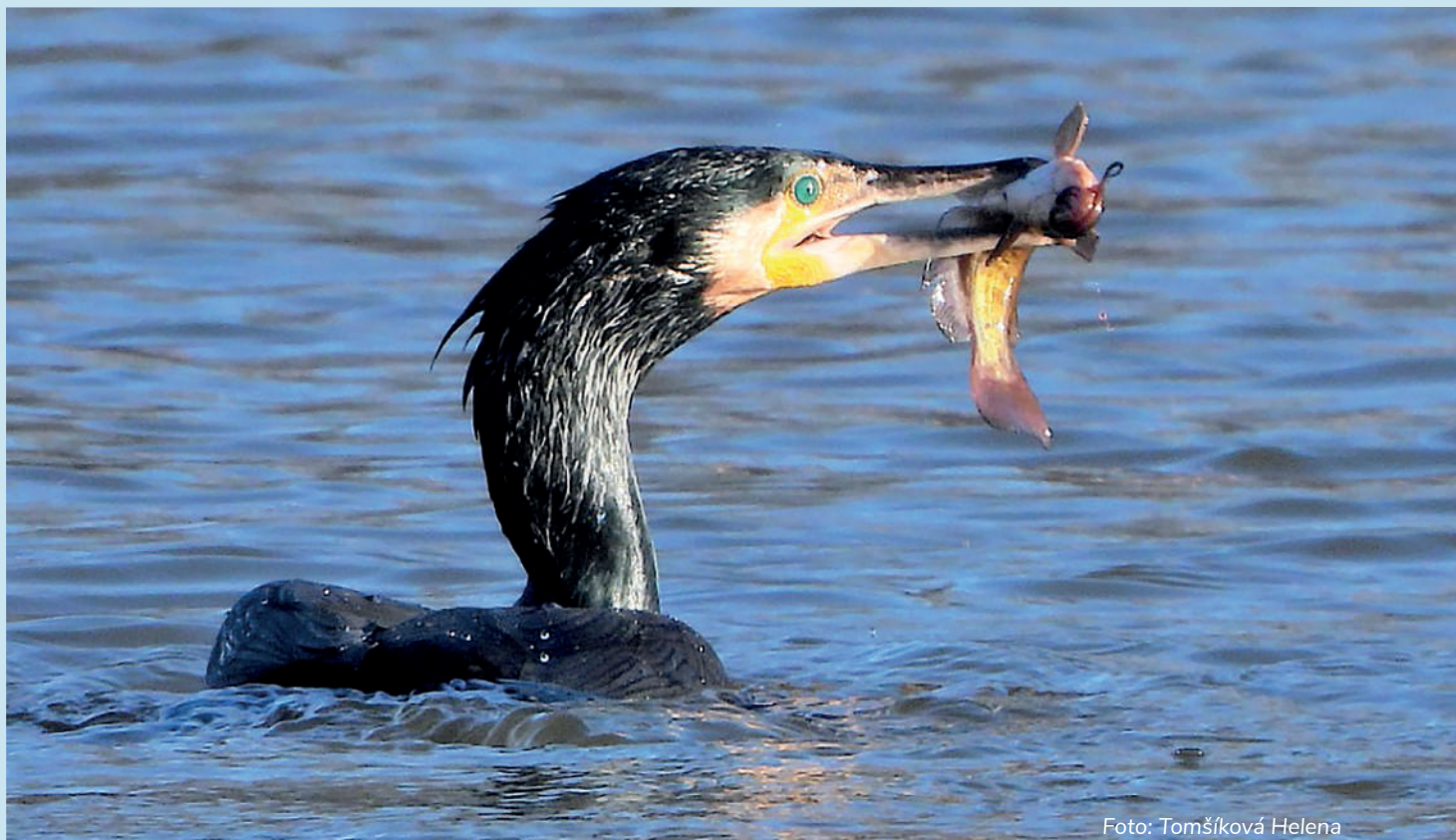

Foto: Tomšíková Helena

Tradičně jako každý rok probíhalo během sezóny migrací a zimování vodních ptáků sčítání kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) na nocovištích. Monitoring prováděli strážci NP České Švýcarsko Miroslav Rybář a David Boura. Nejvyšší počty zimujících kormoránů v uplynulé sezóně byly v listopadu, prosinci a lednu, dále byly počty ovlivněné vyšší vodou na Labi. Nocující kormoráni

byli v této sezóně pouze na lokalitách Dolní Žleb, Studený potok, Podskalí tůň, Nebočady a u loděnice v Děčíně Křešicích (U loděnice). Na jiných lokalitách nebyli pozorováni.

Výsledky sčítání jsou v následujících tabulkách:

Miroslav Rybář, David Boura

Úsek Děčín – st. hranice

Datum	Lokalita	Počet ad.	Počet juv.	Počet celkem
15. 10. 2021	Dolní Žleb	29	10	39
	Studený potok	37	15	52
12. 11. 2021	Dolní Žleb	20	8	28
	Studený potok	42	11	53
17. 12. 2021	Dolní Žleb	32	13	45
	Studený potok	29	8	37
	Podskalí tůň	4	0	4
14. 1. 2022	Podskalí tůň	4	0	4
	Dolní Žleb	58	18	76
18. 2. 2022	Dolní Žleb	58	14	72
18. 3. 2022	Dolní Žleb	32	20	52

Úsek Dobkovice – Děčín

Datum	Lokalita	Počet ad.	Počet juv.	Počet celkem	Poznámka
15. 10. 2021	Nebočady	55	12	67	
	U loděnice	9	0	9	
12. 11. 2021	Nebočady	111	20	131	
17. 12. 2021	Nebočady	83	23	106	
14. 1. 2022	Nebočady	120	22	142	
	U loděnice	1	0	1	
18. 2. 2022	Nebočady	1	1	2	velká voda
18. 3. 2022	Nebočady	24	23	47	
	U loděnice	0	0	0	

ČÁP ČERNÝ – REPORT XXI

V roce 2022 byli hnízdící čáповé černí monitorováni a kroužkováni na následujících lokalitách s těmito výsledky:

VÁCLAV ŠENA:

Chřibská (CHKO Lužické hory), 19. 6.

2022: modřín, umělé hnízdo, 4 pull.

BX 25111 / 67PF

BX 25112 / 67PH

BX 25113 / 67PJ

BX 25114 / 67PL

PAVEL BENDA + strážní služba NP:

Tisá, Olšový potok (CHKO Labské pískovce), 8. 7. 2022:

buk, umělé hnízdo, 2 pull. + 1 hluché vejce.

BX 25601 / 68RA

BX 25602 / 68RC

Doubice, Limberk (NP České Švýcarsko),

10. 6. 2022: skála,

3 pull. + 1 hluché vejce.

BX 25598 / 67PR

BX 25599 / 67PT

BX 25600 / 67PU

Kyjov, Volský důl (NP České Švýcarsko),

10. 6. 2022: skála, neobsazeno.

Malá Veleň (CHKO České středohoří),

10. 6. 2022: skála, neúspěšné hnízdění,

predace, 1 dospělý na hnízdě + min.

2 rozbitá vejce na kraji hnízda.

Mezní Louka, Mlýnská rokle (NP České Švýcarsko),

10. 6. 2022: buk, neúspěšné

hnízdění 2 pull. + 2 zastydlá vejce, později

1 mládě nalezeno mrtvé pod hnízdem.

Kaňon Labe, Podskalí (CHKO Labské

pískovce), 20. 6. 2022: skála,

3 pull. + 1 hluché vejce.

BX 25595 / 67PN

BX 25596 / 67PM

BX 25597 / 67PP

Hřensko, Tetřeví stěny (NP České Švý-

carsko), 6. 6. 2022: skála, postavené

hnízdlo, pak zmizeli.

Celkem bylo prokázáno 6 hnízdění, z toho 4 úspěšná – 1 x 2, 2 x 3, 1 x 4 a celkem 2 neúspěšná hnízdění a 1 obsazené teritorium. Jedno loňské hnízdiště nebylo obsazeno. V Ptačí oblasti Labské pískovce byla 4 hnízdění (1 neúspěšné), 1 obsazené teritorium a jedno mimo v CHKO Lužické hory (Chřibská). Neúspěšné hnízdění v CHKO České středohoří (Malá Veleň).

Od posledního reportu se nám sešlo celkem devět nových zpětných hlášení od osmi čápů černých. Na tomto místě bych rád upozornil na dvě zajímavá hlášení – čáp černý 60M4 již 18 let (hned od svého vyvedení z hnízda v roce 2004) pravidelně zimuje ve Francii a čáp 600R je již 21 let starý, tj. 2. nejstarší čáp v ČR (možná i na světě) a stále živ a zdrav!

◆ Čáp 63JC kroužkovaný 5. 6. 2012 na Doubicku (Dravčí stěny) na skalním hnízdě spolu s třemi sourozenci. Zjištěn byl 3. 6. 2021 poblíž Mezní Louky, kde od roku 2017 hnízdí. Dne 3. 9. 2021 byl pozorován v sousedním Sasku na lokalitě Niedergurig.

◆ Čáp 60M4 kroužkovaný 9. 6. 2004 poblíž Mezní Louky na hnízdě na buku s dvěma sourozenci. Pozorován byl 6. 9. 2022 ve Francii na lokalitě Lac du Temple, Aube, kde zimuje od roku 2004, kdy se narodil. Je to čáp, od kterého máme nejvíce zpětných hlášení. Díky kroužkování se nám podařilo poodhalit jeho život, vč. hnízdění na Českolipsku (viz předchozí reporty). Právě z Českolipska pochází jeho další pozorování ze dne 6. 4. 2022, kde byl pozorován u Bobřího potoka u Holan.

◆ Čáp 676A kroužkovaný 7. 6. 2019 na Doubicku, na lokalitě Eustach-Limberk (skalní hnízdo) se třemi sourozenci. Dne 17. 7. 2021 byl pozorován ve Spolkové republice Německo, ve Spolkové zemi

Braniborsko, na lokalitě Grossthiemig.

V letošním roce se nám ozval z Francie,

kde byl pozorován živý a zdravý dne

6. 10. 2022 na lokalitě Grand-Est, Tignecourt, Vosges.

◆ Čáp 6765 kroužkovaný 10. 6. 2021 na Doubicku, na lokalitě Eustach-Limberk (skalní hnízdo) ještě s jedním sourozencem (viz níže 6767). Dne 15. 7. 2022 byl pozorován ve Spolkové republice Německo, v Sasku, na lokalitě Drehna.

◆ Čáp 6767 kroužkovaný 10. 6. 2021 na Doubicku, na lokalitě Eustach-Limberk (skalní hnízdo) ještě s jedním sourozencem (viz výše 6765). Dne 8. 9. 2022 byl pozorován ve Francii, na lokalitě Le Grand Étang, Pontoux, Saone-et-Loire.

◆ Čáp 600R kroužkovaný 10. 6. 2001 poblíž Mezní Louky ještě se třemi sourozenci. Pozorován byl dne 7. 7. 2022 na Olomoucku, konkrétně u potoka Sitka na lokalitě Dolní Žleb (pozor není to ten „náš“) u Šternberku. Z této části naší republiky máme již celkem pět zpětných hlášení o tomto čáповi.

◆ Čáp 6656 kroužkovaný 8. 6. 2017 poblíž Chřibské ještě s třemi sourozenci (stromové hnízdo). Pozorován byl dne 16. 8. 2022 na Újezdském rybníce u obce Újezd u Sezemic (okres Pardubice).

Na našem zájmovém území byl zaznamenán tento čáp černý:

◆ Čáp 6345 kroužkovaný jako mládě na hnízdě dne 17. 6. 2013 kolegou Václavem Beranem na lokalitě Dolní Týnec, okres Litoměřice. Zjištěn byl dne 30. 5. 2021 Václavem Sojkou jako hnízdící na lokalitě Tetřeví stěny (skalní hnízdo) u Hřenska. Tento čáp byl dne 11. 9. 2022 pozorován Martinem Horynou v kaňonu Labe na lokalitě Podskalí při lovu v řece Labe.

Pavel Benda,
Václav Šena

HNÍZDĚNÍ VOLAVEK POPELAVÝCH (ARDEA CINEREA) U MALÉHO BŘEZNA V ROCE 2022

V letošním roce opět zahnízdily volavky popelavé v břehových porostech řeky Labe u Malého Března. Bohužel jsem neměl tolik času, abych se jim mohl podrobněji věnovat, ale oproti loňskému roku, kdy jsem hnízdění prokázal poprvé v počtu 3 párů, došlo k mírnému nárůstu hnízdících volavek. Podařilo se mi najít 4 hnízda a nelze vyloučit hnízdění ještě 1–2 párů. Terén je zde

totiž velmi nepřehledný. Hnízdění bylo úspěšné. Bylo vevedeno celkem minimálně 12 mláďat (1 x 4, 2 x 3, 1 x 2).

Doufám, že tento trend nárůstu počtu hnízd bude pokračovat i v následujících letech a počty hnízdících volavek budou dále růst.

Alexej Hulko

Foto: A. Hulko

KROUŽKOVANÍ PTÁCI V ROCE 2022

Pavel Benda:

■ břehule říční – celkem 29 ks,
z toho 27 ad. + 2 pull.

■ čáp černý – 8 pull.

Zpětná hlášení jedinců kroužkovaných

P. Bendou:

■ břehule říční – 6 x

Václav Šena:

■ budníček větší – 1 ad.

■ datel černý – 102 pull.

■ holub doupňák – 9 pull.

■ jestřáb lesní – 2 ad.

■ kalous ušatý – 1 ad.

■ konipas horský – 2 ad.

■ kos černý – 2 ad.

■ krkavec velký – 7 pull.

■ káně lesní – 11 pull.

■ luňák červený – 32 pull.

■ moták pochop – 7 pull.

■ orel mořský – 3 pull.

■ poštolka obecná – 10 pull.

■ pušтік obecný – 20 pull.

■ rákosník obecný – 14 pull.

■ skorec vodní – 6 pull.

■ sokol stěhovavý – 18 pull.

■ sýkora uhelníček – 1 ad.

■ vlaštovka obecná – 10 pull.

■ výr velký – 2 pull.

■ čáp bílý – 1 pull.

■ čáp černý – 4 pull.

■ žluna zelená – 7 pull.

Zpětná hlášení jedinců kroužkovaných

V. Šenou:

■ bramborníček hnědý – 1 x

■ labuť velká – 1 x

■ vlaštovka obecná – 1 x

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz

telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C167230

Kroužkování

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
 Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
 Status: pullus
 Datum, čas, přesnost: 6.6.2021,--:-- , přesně
 Místo: Šluknov, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
 Poznámka k místu: smíšený lesík
 Souřadnice: 51,038156 14,502683 / 51°2'17,36"N 14°30'9,66"E
 Přesnost souřadnic: přesně
 Biometrika:
 Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
 Pohlaví, věk: neznámé (U), -
 Status: neznámý/nezaznamenaný
 Datum, čas, přesnost: 10.2.2022,--:-- , přesně
 Místo: Valdemoro, Madrid, [ES53], Spain
 Poznámka k místu:
 Souřadnice: 40,22401 -3,653701 / 40°13'26,44"N 3°39'13,32"W
 Přesnost souřadnic: přesně
 Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
 Okolnosti: nalezen mrtev (01)
 Biometrika:
 Verifikace KS: NE
 Nálezce: RAUL VARA GONZALEZ, PESCA.04@HOTMAIL.COM

Vzdálenost: 1846 km, Směr: 236 °, Uplynulý čas: 248 dní

> VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2021

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C167296

Kroužkování

Druh: luňák červený (*Milvus milvus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 10.6.2022,--:-- , přesně
Místo: Dolní Poustevna (Marketa), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: smíšený les
Souřadnice: 51,006545 14,305615 / 51°0'23,56"N 14°18'20,21"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	LUC	černá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (*Milvus milvus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 16.10.2022,--:-- , přesně
Místo: Beranga, Cantabria, [ES07], Spain
Poznámka k místu:
Souřadnice: 43,416667 -3,583333 / 43°25'0"N 3°35'0"W
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: CRFS DE CANTABRIA

Vzdálenost: 1587 km, Směr: 245 °, Uplynulý čas: 128 dní

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C167296

Kroužkování

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 10.6.2022,--:-- , přesně
Místo: Dolní Poustevna (Marketa), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: smíšený les
Souřadnice: 51,006545 14,305615 / 51°0'23,56"N 14°18'20,21"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	LUC	černá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 16.10.2022,--:-- , přesně
Místo: Beranga, Cantabria, [ES07], Spain
Poznámka k místu:
Souřadnice: 43,416667 -3,583333 / 43°25'0"N 3°35'0"W
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: CRFS DE CANTABRIA

Vzdálenost: 1587 km, Směr: 245 °, Uplynulý čas: 128 dní

> VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2021

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek HES B660990

Kroužkování

Druh: linduška luční (*Anthus pratensis*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní (1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 8.10.2019, 12:00:00, přesně
Místo: Col de Bretolet, Valais, [HEVS], Switzerland
Poznámka k místu:
Souřadnice: 46,143333 6,796667 / 46°8'36"N 6°47'48"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Biometrika: hmotnost: 18 g
Kroužkovatel: Althaus Sarah

Zpětný odchyt

Druh: linduška luční (*Anthus pratensis*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), loňský či starší (+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 30.4.2022, --:-- , přesně
Místo: Krásná Lípa [DC], Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: podmáčená louka, pastvina
Souřadnice: 50,894848 14,521083 / 50°53'41,45"N 14°31'15,9"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: chycen (20)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Václav Šena (vaclav.sena@seznam.cz)

Vzdálenost: 776 km, Směr: 44 °, Uplynulý čas: 935 dní

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C160418

Kroužkování

Druh: káně lesní (*Buteo buteo*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 24.5.2017,--:-- , přesně
Místo: Rumburk (Rumburk 1), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Kruhový objezd
Souřadnice: 50,938216 14,561262 / 50°56'17,58"N 14°33'40,54"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: káně lesní (*Buteo buteo*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 6.3.2022,--:-- , přesně
Místo: Nicey, Côte-d'Or, [FR21], France
Poznámka k místu:
Souřadnice: 47,864784 4,317564 / 47°51'53,22"N 4°19'3,23"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Laurent COURTHAUDON, lcourthaudon@yahoo.fr

Vzdálenost: 815 km, Směr: 249 °, Uplynulý čas: 1746 dní

ID: U6581124

Report vytvořen:
8.3.2022

> VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2021

**NÁRODNÍ
MUZEUM**

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C161920

Kroužkování

Druh: luňák červený (*Milvus milvus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 12.6.2018,--:-- , přesně
Místo: Šluknov (Království), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Křížová cesta
Souřadnice: 51,00333 14,49526 / 51°0'11,99"N 14°29'42,94"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	XHA	žlutá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (*Milvus milvus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 1.11.2022,--:-- , přesně
Místo: Torre de Miguel Sesmero, Badajoz, [ES50], Spain
Poznámka k místu:
Souřadnice: 38,619233 -6,796276 / 38°37'9,24"N 6°47'46,6"W
Přesnost souřadnic: v okruhu 1 km
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Jerónimo Milán Martínez, israkinta@hotmail.com

Vzdálenost: 2158 km, Směr: 239 °, Uplynulý čas: 1602 dní

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP A18517

Kroužkování

Druh: výr velký (Bubo bubo)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 23.5.2014,--:-- , přesně
Místo: Lipová, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Lipová
Souřadnice: 51,016667 14,35 / 51°1'0"N 14°21'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: druh neurčen
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 5.8.2022,--:-- , přesně
Místo: Žandov [CL], Liberecký kraj, [CZ14], Česká republika
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,717572 14,405315 / 50°43'3,26"N 14°24'19,13"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Kondice: kondice neznámá (0)
Okolnosti: nalezen pouze kroužek (02)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Karel Chocholouš, karelchocholous@gmail.com

Vzdálenost: 33 km, Směr: 173 °, Uplynulý čas: 2996 dní

ID: U6744750

Report vytvořen:
8.8.2022

KROUŽKOVÁNÍ MLÁĐAT DATLA ČERNÉHO (DRYOCOPUS MARTIUS) V ROCE 2022

Již dlouhodobě se systematicky zabývám kroužkováním nevzletných mláďat datla černého. V roce 2022 se mi podařilo okroužkovat rekordních 102 mláďat! Všechny kontrolované dutiny byly vytesány tradičně do buku lesního (*Fagus sylvatica*). Pouze jedna do borovice lesní (*Pinus sylvestris*), a to netypicky umístěné do solitéru na lesní pasece. Další dvě dutiny se mi podařilo nalézt v porostu suchých kůrovcových smrků (*Picea abies*).

V 32 dutinách bylo zjištěno 4 x 2, 18 x 3 a 10 x 4 mláďat.

V jedné, již vyvedené dutině, bylo jedno neoplozené vejce.

U jednoho mláďete se opět objevila anomálie ve zbarvení hlavy,

kdy nebyla patrná červená čepička a hlava byla jednobarevně černá (viz foto). Z ostatních druhů, které obsazují dutiny vytesané datlem černým, jsem zaznamenal tradičně holuba doupňáka (*Columba oenas*), sýce rousného (*Aegolius funereus*) a v jednom případě kunu lesní (*Martes martes*) s mláďaty. Poprvé jsem zaznamenal obsazení datlí dutiny žlunou zelenou (*Picus viridis*). Pár úspěšně vyvedl šest mláďat.

Rok 2022 byl pro datly úspěšný, neboť jsem žádnou predaci mláďat v dutinách nezaznamenal.

Václav Šena

Foto: V. Šena

PODĚKOVÁNÍ

Je milou povinností, v souvislosti se Zámeckým rybníkem, ale nejen jím, poděkovat lidem, kteří naprosto nezištně pomáhají chránit a zvelebovat tuto zajímavou lokalitu v centru Děčína. Bez jejich úsilí a nasazení by stěží mohl být Zámecký rybník místem, který potěší oko nejen ornitologa, ale i všech, kteří mají rádi přírodu.

V prvé řadě je to Helena Tomšíková, dobrá duše Zámeckého rybníka. Je stěží uvěřit, s jakým nasazením a sebeobětováním se stará o toto místo. Jen díky ní se podařilo labutím již podruhé vyhnádit a úspěšně vyvést svá mláďata. Její pravidelný a v podstatě celodenní dohled, na úkor svého osobního života, přináší této lokalitě a jejím obyvatelům obrovský prospěch. Věci, které se nám zdají neřešitelné, promptně a s energií sobě vlastní okamžitě a bez průtahů řeší.

Velké poděkování patří také Zdeňkovi a Daniele Jahodovým z České Lípy. Jsou to velcí znalci života labutí a pro jejich ochranu jsou schopni udělat prakticky cokoliv. Nikdy neodmítnou kamkoliv přijet a zachraňovat své milované labutě. Jejich druhým domovem se stal Zámecký rybník, kde pravidelně zachraňují, díky lidským aktivitám poraněné labutě, a to vše naprosto nezištně.

Poděkování si jistě zaslouží i Václav Tošovský ze Záchrané stanice Falco z Litoměřic. Pravidelně a ochotně přijíždí a řeší problémy s poraněnými zvířaty nejen na Zámeckém rybníce.

Na tomto místě bych velmi rád také poděkoval P. Gregorové, Z. Kudrnáčové, N. Moučkové a K. Lehké z Magistrátu města Děčína. Bez jejich spolupráce, ochoty a vstřícnosti bychom nebyli schopni řešit problémy týkající se Zámeckého rybníka.

Dále děkujeme L. Černé z AOPK, střediska Ústí nad Labem, za spolupráci při přípravě informačních tabulí pro veřejnost.

Děkujeme také Policii České republiky a Městské policii v Děčíně. Díky nim se podařilo ochránit a také velmi rázně vyřešit problémy s některými neukázněnými, agresivními a arogantními rybáři.

V neposlední řadě patří dík M. Grešíkové, která sponzorsky zajišťuje přikrmování

zpěvného ptactva v okolí Zámeckého rybníka, stejně tak J. Janů z Chovatelských potřeb. J. Hnilicovi za zhotovení a instalaci krásných krmítek pro ptactvo a ochranného plotu kolem hnízda labutí. Dále moc děkujeme všem, kteří se podílejí na ochraně, odchytu, čištění a dalších aktivitách, které přispívají k ochraně ptactva a zvelebování této zajímavé lokality, a to zejména paní E. Mikoláškové, R. Řehákovi ze ZOO Děčín, D. Bourovi a M. Rybářovi, Technickým službám města Děčína, Hasičskému záchrannému sboru z Děčína a paní V. Hrnčířové a K. Kostelecké z Děčína, které pomáhají s péčí a ostrahou této lokality.

**Pavel Benda,
Helena Tomšíková**

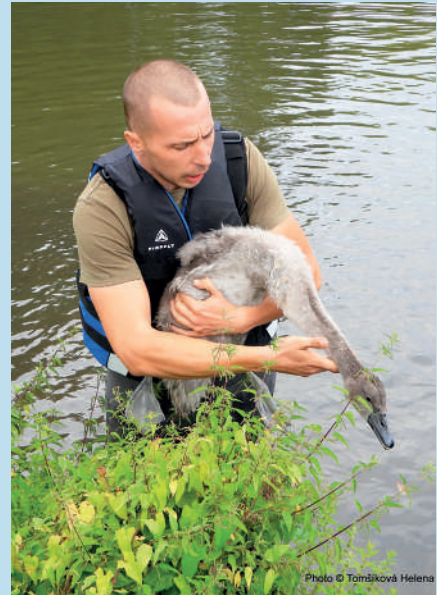

Photo © Tomšíková Helena

Photo © Tomšíková Helena

Photo © Tomšíková Helena

DRUHÉ HNÍZDĚNÍ LABUTÍ VELKÝCH (CYGNUS OLOR) NA ZÁMECKÉM RYBNÍCE V DĚČÍNĚ

V tomto příspěvku bych vás ráda seznámila s již druhým hnízděním labutí velkých v Děčíně. Jaro roku 2022 dávalo naději, že labuť velké opět zahnízdí na Zámeckém rybníce, tak jako v loňském roce. A ano, labuť opět postavily hnízdo. Jelikož na rybníce není dostatek vhodného materiálu pro stavbu hnízda, tak jim Zdeněk Jahoda přivezl náručí rákosových stébel, kterou labuť vděčně přijaly. Dne 9. 5. 2022 se vyklubalo ze sedmi vajíček pět malých labuťek. Obrovská radost byla kombinována opět s problémy. Znovu musel být kolem hnízda instalován ochranný plot proti bezohledným návštěvníkům a „milovníkům“ přírody. Tento plot nechal nainstalovat opět Magistrát města Děčína a na základě loňských zkušeností byl plot vylepšený a mimořádně vydařený.

Bohužel záhy měly tři malé labuťe problém s rybářskými vlasci i s háčky, které neukáznění rybáři nechávají po přetření na zemi nebo zachycené ve větvích. Jedna malá labuťka byla zamotaná ve vlasci takovým způsobem, že jsem musela nechat pro jistotu zkontrolovat její zdravotní stav. Kvůli velkému množství rybářských vlasců jsem poprosila Mirka Rybáře a Davida Bouru o spolupráci. Na přibližně 5 metrovém úseku běhu se jim podařilo nasbírat plný kbelík rybářských vlasců a háčků. Bohužel problémy s rybáři stále přetrvávají, ačkoliv mají vymezený úsek na chytání ryb, stává se, že někteří chytají, kde jim zlobí.

V letošním roce vyvstal velmi nepříjemný problém. Labutí samec, který si velmi agresivně hlídal své teritorium, začal zobákem klopat do zaparkovaných aut na břehu, kde viděl svůj odraz. Bylo to mimořádně náročné, neboť jsem musela snad stokrát denně běhat z jednoho parkoviště k druhému a zahánět rozzlobe-

ného labutího samce. Bohužel jsem byla často terčem různých výhrůžek a nadávek ze strany majitelů vozidel, z nichž někteří chtěli i labutím uškodit. Dokonce jsem zaznamenala i pokus o odchycení či ublížení malým labutím, ale tomu se mi podařilo zabránit. O situaci přijely informovat i televize Nova a Prima, které připravily velmi hezkou reportáž. Musím ale říci, že většinu řidičů to nevadilo a časem se situace uklidnila, neboť si majitelé vozidel začali dávat na svá auta různé deky a prostěradla, a tak už labutí samec neviděl svůj odraz. Přesto jsem raději situaci stále hlídala.

Dalším problémem byly speciální „labutí“ dopravní značky. Ty se umísťují z preventivních důvodů na silnici u rybníka, aby se předešlo kolizi auta s labuťemi. Labuťe s mladými se totiž často chodí napást přes silnici na blízké travnaté plochy. Bohužel značky stále někdo posunoval, vyhazoval či povaloval na zem. Díky paní Kudrnáčové z děčínského magistrátu byly značky po těchto zkušenostech přidělané napevno.

Díky masivní osvětě se podařilo přinutit většinu návštěvníků k tomu, že jsou labuťe, ale i ostatní druhy vodních ptáků, správně přikrmováni. K tomu účelu jsou zde nainstalovány i informační tabule, které však bude nutné pro příště přemístit na vhodnější místa. Je velmi krásné, když vidíte, jak se návštěvníci hlídají i mezi sebou. Často se stává, že když někdo vidí, že něco není v pořádku, sám zavolá policii. Pokud někdo krmit nevhodným krmením, sami ho i napomenou. Dokonce i čtyřleté děti,

když vidí, že má náhodou někdo pečivo, sami jim řeknou, že je to špatně, protože ptáček budou nemocní. Je to velmi roztomilé a velmi účinné, málokdo dokáže odolat výtce ze strany malého špunta... Bohužel stále přetrvávají problémy s rybáři, z nichž část je velmi arogantní a agresivní. Je to bohužel klíčová věc, neboť velká část problémů má přímou souvislost s rybařením. Týká se to nejvíce různých poranění, která ptákům způsobují právě utržené vlasce a háčky. Následně je pak nutný velmi náročný odchyt a někdy i lékařský zákrok spojený s hospitalizací.

Musím velmi vyzvednout spolupráci jak s Městskou policií Děčín, tak i s Policií ČR. Ti velmi rychle a razantně reagují na každou mou prosbu. Spolupráce s nimi je velkým přínosem, zejména co se týče arogantních rybářů, kteří jsou jimi velmi rychle vykázáni do patřičných mezí. Zámecký rybník jako ornitologická lokalita ve středu města sám o sobě přináší spoustu problémů. Snažíme se, aby problémů bylo co nejméně, a daří se nám je postupně za pochodu řešit. Troufám si říci, že oproti loňskému roku je situace o poznání lepší.

HelenaTomšíková

Photo © Tomšíková Helena

Photo © Tomšíková Helena

Photo © Tomšíková Helena

Photo © Tomšíková Helena

Labuť velká. Foto: Helena Tomšíková

PRVNÍ PŘÍMÉ POZOROVÁNÍ ORLA KŘIKLAVÉHO (AQUILA POMARINA) VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU

V červnu 2022 jsem se vydal na „lov“ vážek s novým fotografickým makroobjektivem. Ptačí sezóna pomalu, ale jistě odeznívá. Cestoval jsem s kolegou Kamilem Havlíčkem po mokřinách Šluknovského výběžku a snažili jsme se zdokumentovat místní faunu vážek. Při těchto toulkách nás čekalo pár ptačích překvapení: rákosník velký – Lipová, rákosník proužkovaný a slavík obecný – Horní Podluží, chřástal vodní – Lipová. Největším úspěchem však bylo úplně první přímé pozorování orla křiklavého ve Šluknovském výběžku. Orla jsem náhodně zpozoroval, když jsem pronásledoval jednu neposednou vážku, která zrovna usedla na blízky keř (tento druh vážky běžně neustále poletuje). Periferně jsem zahlédl kroužícího dravce, připadal mi jako orel mořský, ale trošku menší. Rychle jsem pořídil fotografii makroobjektivem a začal se zase věnovat vážce, která si mezitím odpočinula a odlétla. Při prohlížení

fotografií jsem nevěřil svým očím. Když jsem si pořádně prohlédl siluetu dravce a zjistil jsem, že to opravdu nebyl orel mořský, ale orel křiklavý.

Determinaci mi potvrdil i kolega a vynikající ornitolog Václav Šena. Orel křiklavý byl ve Šluknovském výběžku zjištěn i v roce 2021 (viz Zpráva Ornitologického klubu při Labských pískovcích). Jeho výskyt zde byl prokázán díky telemetrickému sledování, avšak přímo ho nikdo neviděl.

Pár základních informací o orlu křiklavém (Hudec K. & Šťastný K., 2005): Orel křiklavý je větší než káně lesní. Zbarvení dospělých ptáků je tmavohnědé,

pouze spodina těla je ojedinele světlejší. Kroužící ptáci mají typicky svěšená křídla. Velmi často krouží v otevřeném terénu, rád sedává na vyvýšená místa (keře, hroudy na polích), velmi často a obratně se pohybuje na zemi při lovu myší a hmyzu. Výskyt v ČR: řídce hnízdící pták. Na území ČR byl během XIX. století téměř vyhuben. Hnízdí v zalesněných krajinách středně vysokých hor s širokými údolními s vlhkými loukami nebo poli. Mívá 2 vejce, ale vyvádí většinou jen 1 mládě. Potravou orla jsou hraboši a myši, občas polní ptactvo, plazy a hmyz.

Roman Neckář
Foto: R. Neckář

Literatura:

Hudec K., Šťastný K. et al. (2005):

Fauna ČR, Ptáci 2/1. Academia Praha.

HAVRANI POLNÍ V RUMBURKU V ROCE 2022

Havrani polní (*Corvus frugilegus*) již několik let patří ke stálým obyvatelům města Rumburk. Objevují se vždy v lednu a začátkem července již mizí. Během ostatních měsíců se objevují jenom nepravidelně a v menším počtu.

V březnu již probíhal tok a s ním i stavba hnízd. Vlastní hnízdění začalo v první polovině dubna. Samičky havranů sedí od prvního vejce, takže vylíhlá mláďata jsou různě stará a velká.

Hnízdění bylo určitě úspěšné, u většiny hnízd jsem viděl koncem května mladé ptáky při jejich prvních leteckých pokusech. V tomto období obcházím častěji než jindy všechny kolonie v Rumburku. Občas se stane, že některé z mláďat skončí na zemi. Stačí je sebrat a vysadit na nejbližší strom. Doporučuji kožené rukavice, havraní zobáky jsou totiž dosti ostré. Staří nenechají mláďde na holičkách. To si je

> přivolá hlasitým krákáním. Ti ho pak krmí z volete a mládě má po několika hodinách již dosti síly, aby popoletělo dál a výš. Druhý den jsem nikdy již nenašel mladého havrana na stejném místě. Havraní potrava je opravdu různorodá. Běhají po zemi jako slepice a loví hlavně hmyz, také myši a jiné drobné živočichy a tím pomáhají zemědělcům hubit škůdce. Pokud však na polích nejsou myši ani hmyz, mohou havrani naopak působit škody, protože likvidují sadbu nebo naklovávají brambory. Také prohledávají smetiště, kde často polykají zcela nejedlé předměty. Soupis hnízd v jednotlivých koloniích (pro připomenutí udávám i stav v roce 2021):

Kolonie č. 1 u pekárny – 39 hnízd na jednom buku a 1 hnízdo na javoru v roce 2021; 32 hnízd na jednom buku a 1 hnízdo na javoru v roce 2022
Kolonie č. 2 u muzea – 36 hnízd na velkém buku a 2 hnízda na dvou břízách v roce 2021; 26 hnízd na buku a 2 hnízda na jedné bříze v roce 2022
Kolonie č. 3 v Parku přátelství – 28 hnízd na pěti bucích v roce 2021; 15 hnízd na dvou bucích v roce 2022
Kolonie č. 4 u Rukovu – 13 hnízd na pěti břízách a 6 hnízd na třech bucích v roce 2021; 10 hnízd na pěti břízách a 2 hnízda na buku v roce 2022
Kolonie č. 5 u pošty – 28 hnízd na třech bucích v roce 2021; 18 hnízd na třech

bucích a 1 na lípě v roce 2022

Kolonie č. 6 v zahradě naproti ZUŠ (Růžová ulice) – 7 hnízd na dvou bucích v roce 2021; kolonie v roce 2022 zanikla
Kolonie č. 7 v Parku Rumburské vzpoury – 32 hnízd na třech javorech a dvou bucích v roce 2021; 35 hnízd na čtyřech javorech a dvou bucích v roce 2022
 Celkový počet hnízd v roce 2021 byl 192 a byl rekordní. V roce 2022 to bylo pouze 142 hnízd. Toto kolísání v počtu hnízd mezi jednotlivými roky je však docela běžné a za léta mých pozorování této hnízdní oblasti jsem se s tím již setkal. Věřím, že v roce 2023 jejich počet zase stoupne.

Jan Lobotka

Foto: M. Suržinová

HNÍZDĚNÍ ŠOUPÁLKA KRÁTKOPRSTÉHO (CERTHIA BRACHYDACTYLA) V CHKO LABSKÉ PÍSKOVCE U RŮŽOVÉ V ROCE 2022

Šoupálek krátkoprstý je vzácnější ze dvou druhů šoupálek žijících na našem území. V Evropě se vyskytuje od Polska, Slovenska a Maďarska směrem na západ. Chybí ve východní Evropě, Skandinávii a Britských ostrovech. Rozeznat v přírodě oba druhy od sebe není vůbec jednoduché. Je několik drobných znaků, které mohou napovědět, o jaký druh jde. Vzhledem k tomu, že šoupálci jsou v neustálém pohybu, tak je určení o to těžší. Spolehlivým rozlišovacím znakem je však zpěv. V některých případech může být vodítkem i prostředí výskytu. Šoupálek dlouhoprstý obsazuje téměř každý typ lesa s preferencí jehličnatých lesů. Jeho vzácnější bratranec upřednostňuje listnaté lesy. Rozšíření šoupálka krátkoprstého v ČR pokrývá víceméně celé území nižších poloh, na Moravě je však vzácnější. Populace v ČR je dlouhodobě stabilní či mírně klesající. Poměr početnosti obou druhů je u nás zhruba 4:1 ve prospěch šoupálka dlouhoprstého. Tento celorepublikový poměr rozhodně neplatí v CHKO Labské

Pokračování na straně 28 >

> Pokračování ze strany 27 pískovce. Tam je početnost o řád až dva jinde ve prospěch šoupálka dlouhoprstého. V publikaci Ptactvo CHKO Labské pískovce (Šutera & Vondráček, 1986) je šoupálek krátkoprstý charakterizován jako vzácný. Jediné hnízdění v té době doložil Severin Jungbauer v SPR Babylon (1981), v současnosti toto území spadá pod NP České Švýcarsko. V lesích sledované oblasti je šoupálek dlouhoprstý hojný a lze ho zastihnout prakticky všude. Jedná se o nenápadný druh, ale často jeho výskyt prozradí typické vábení „srii“. Od té doby, co jsem se tento hlasový projev naučil, ho zastihnu na většině ornitologických vycházek. Naproti tomu šoupálek krátkoprstý je v naší oblasti vyloženě vzácným druhem a narazit na něj je svátek. Podle databáze Ornitologického klubu při Labských pískovcích byl v letech

2006–2022 pozorován pouze na pěti místech v CHKO (Mezní Louka v roce 2020, Děčín-Jalůvčí v r. 2016, Děčín, Pastýřská stěna v r. 2008 a 2015, Česká kamenice-Filipov v r. 2016, 2021 a 2022, Růžová v r. 2021 a 2022). Pavel Benda (2005) jej ve své disertační práci charakterizuje pro oblast Českého Švýcarska (NP ČŠ a CHKO LP) jako pravidelně hnízdící a zimující druh s odhadem početnosti 50–75 párů. Tento odhad početnosti se však vztahuje k období 1995–2000. V současnosti je tento druh zřejmě výrazně vzácnější (P. Benda, ústní sdělení). Dalším místem, kde se mi podařilo prokázat hnízdění, je oblast mezi obcemi Růžová a Arnoltice. Jedná se o táhlý polní listnatý lesík, kde mne dne 14. 6. 2022 při chůzi podél okraje tohoto lesíku zaujalo vábení, které odpovídalo šoupálku krátkoprstému. Toto místo jsem v minulosti několikrát navštívil, ale tento druh jsem zde nikdy nezaznamenal. Pustil jsem nahrávku, abych se ubezpečil o správnosti určení, a opravdu, za chvíli přišla reakce – zpěv

šoupálka krátkoprstého. Po krátké době jsem uviděl jednoho jedince z páru s potravou v zobáčku na uschlé vejmutovce, kde se již odlupovaly kusy kůry. Výborné místo k hnízdění šoupálka! Pro doplnění uvádím, že nedaleko odsud jsem v roce 2021 objevil lokalitu s výskytem tohoto druhu u obce Růžová. Vzdušnou čarou jsou tato místa od sebe vzdálena asi dva km.

Martin Horyna

Foto: M. Horyna

Literatura:

Benda P. (2005): Ptáci Českého Švýcarska. Disertační práce, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální.

Štastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014 -2017. Aventinum.

Šutera V. & Vondráček J. (1987): Ptactvo Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce. 2. část. Fauna Bohemiae septentrionalis, Tomus 12. Ústí nad Labem: 16.

VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU U KRÁSNÉ LÍPY

Tato již tradiční akce proběhla 30. 4. 2022. Akce se zúčastnilo 45 lidí, z toho 15 dětí. Exkurzí provázel ředitel Správy NP Pavel Benda. Trasa byla vedena z Krásné Lípy k nedaleké Přírodní rezervaci Velký rybník. V rámci akce byla propagována kampaň „Pták roku“, pozorováno

byly různé ptačí druhy, ke kterým vždy proběhl krátký výklad. Celkem bylo zjištěno 39 druhů ptáků v počtu 88 jedinců. Na závěr proběhla ukázka odchytu a kroužkování ptáků, kterých bylo odchyceno celkem devět ve čtyřech druzích. Zajímavostí bylo odchycení

již kroužkované lindušky luční (okroužkována ve Švýcarsku). Z pozorovaných druhů bylo nejzajímavější pozorování jeřábů popelavých, orlů mořských, racků bělohlavých a luňáků hnědých.

Richard Nagel

Foto: R. Nagel

ROZBOR KOŘISTI SOKOLA STĚHOVAVÉHO Z KOMÍNA TEPLÁRNY DĚČÍN (TERMO DĚČÍN, A. S.)

Retrospektiva:

2014: instalace,
2015: obsazena poštolkou obecnou,
2016: 3 mláďata (2 M, 1 F), pár bez kroužků,
2017: 3 mláďata, pár bez kroužků,
2018: 4 mláďata (3 M, 1 F),
2019: 2 mláďata,
2020: 3 vejce, neúspěšné hnízdění,
2021: 3 mláďata,
2022: 3 mláďata, čištění hnízdní budky v listopadu 2022 (viz rozbor).

Rozbor kořisti

Ptáci (Aves):

- holub domácí (*Columba livia f. domestica*) – 36 ex.
- strakapoud velký (*Dendrocopos major*) – 2 ex.
- kos černý (*Turdus merula*)
- drozd zpěvný (*Turdus philomelos*)
- sýkora modřinka (*Parus caeruleus*)
- sýkora koňadra (*Parus major*)
- sojka obecná (*Garrulus glandarius*)
- špaček obecný (*Sturnus vulgaris*)

- vrabec polní (*Passer montanus*)
- pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*)
- stehlík obecný (*Carduelis carduelis*)
- dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*)
- strnad luční (*Miliaria calandra*)

Letouni (Chiroptera):

- netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*) – 2 ex.,
- netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*) – 1 ex.
- blíže neurčený druh netopýra – 1 ex.

Vypelichané peří sokola:

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), adultní samec, velikost samce mírně podprůměrná (10. RL 229 mm), starší samec (13 světlých pruhů).

Ze sběrů prováděných na hnízdě lze poměrně přesné počty predované kořisti získat pouze u poštovních holubů (počet rodových kroužků). Počet zdivočelých holubů „věžáků“ je v porovnání s kroužkovanými poštovními holuby minimální. Zdá se, že také křídla netopýrů zjištěná na hnízdě dávají poměrně přesnou představu o počtu predovaných jedinců.

ZACHRÁNĚNÁ KÁNĚ LESNÍ (BUTEO BUTEO)

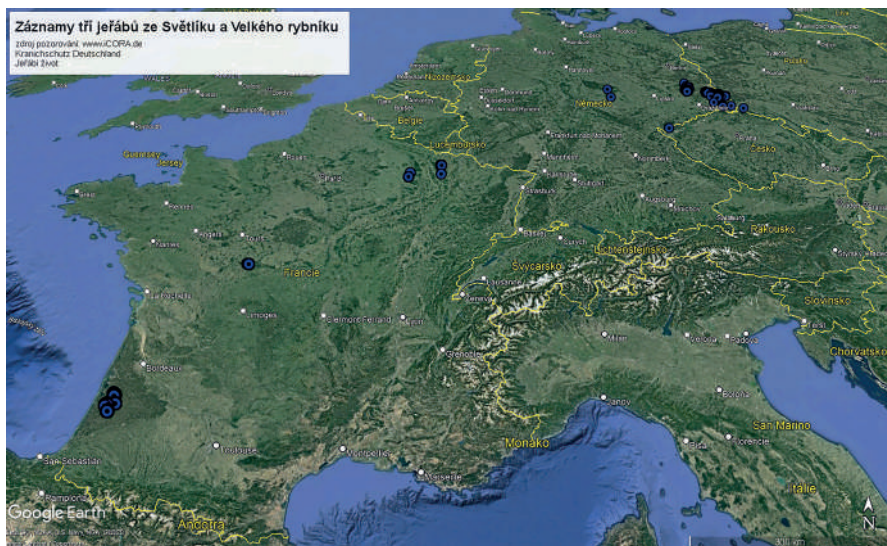
Při vyjíždce na kole dne 30. 5. 2022 jsem na polní cestě směrem Dobkovice–Skrytín zahlédl poskakovat cosi velkého, co jsem nebyl hned schopen určit. Rozhodl jsem se to přímo prozkoumat. Po krátké době jsem zjistil, že se jedná o káni lesní. Nebyla schopná letu a ležela poblíž elektrického vedení. To mě utvrdilo v myšlence, že byla zasažena elektrickým proudem. Telefonicky jsem se spojil se Záchranou stanicí Falco, na kterou jsem obdržel telefonní číslo. Pracovník záchrané stanice mi poradil, jak dále

postupovat. Káni jsem zabalil do bundy a vložil do batohu. Pak jsem vyrazil opatrně domů. Po chvíli přijeli pracovníci stanice a káně si převzali do péče. Po týdnu jsem dostal informaci, že káně byla skutečně zasažena elektrickým proudem. Měla popálené křídlo a bohužel jí bylo nutné amputovat dva prsty. Nicméně se káni podařilo zachránit a byla po úspěšné rekonvalescenci vypuštěna zpět do přírody.

Alexej Hulko
Foto: A. Hulko

OSUDY JEŘÁBŮ ZE ŠLUKNOVSKÉHO VÝBĚŽKU

Jeřábí popelaví (*Grus grus*) začali v České republice po dlouhé přestávce opět hnízdit v osmdesátých letech minulého století. První hnízdění bylo prokázáno v roce 1989 na Českolipsku (P. Kurka). Ve Šluknovském výběžku zahnízdili poprvé v roce 1995 (P. Benda, P. Lumpe) na Velkém rybníku a Světlíku.

Jeřábí se v Evropě značí pomocí kombinací barevných kroužků typu ELSA, které jsou speciálně vyvinuty konkrétně pro tento druh. Na každou nohu značeného jedince se umísťují tři kroužky, aby bylo možné je dobře odečíst na větší vzdálenost. Přičemž na levou nohu se dává národní kód (pro ČR bílá-červená-bílá) a na pravou kód individuální. Všechna pozorování jsou následně evidována v internetové databázi ICORA. Pozorování značených jeřábů je možné zadávat buď přímo na internetových stránkách www.icora.de, anebo zaslat národním koordinátorům.

Barevné kroužky se v ČR začaly používat v roce 2002 a doposud tak bylo označeno celkem 73 jeřábů. Ve Šluknovském výběžku sice zatím byli označeni jen tři jeřábí (kroužkoval P. Lumpe), jejich osudy jsou však velice zajímavé.

Jeřáb 131426

Prvního jeřába ve Šluknovském výběžku se podařilo okroužkovat v roce 2006. Pocházel ze dvou mláďat páru hnízdícího na rybníku Světlík. První rok svého života strávil v Sasku, kde byl pravidelně pozorován. Potom se vrátil zpět a hnízdil zde pravděpodobně od roku 2010 (V. Šena). V roce 2012 a 2013 vždy úspěšně vyvedl do vzletnosti jedno mládě. V zimě 2014/2015 byl poprvé pozorován ve Francii v Lotrinsku, kde se zdržoval od prosince až do začátku února (D. Ambroise). Jelikož z předchozích let údaje chybí, je možné, že zde trávil každou zimu, aniž by byl pozorován. Údaje z odečtů barevných kroužků jsou vždy ovlivněny počtem aktivních jeřábích odečitatelů.

Naposledy byl tento jedinec zaznamenán v Sasku na konci září 2016 (H. Schnabel). Jestli se mu stala osudnou další cesta do Francie, bohužel nevíme.

Jeřáb 131425

O rok později byl na stejné lokalitě na Světlíku 10. června 2007 okroužkován další mladý jeřáb. Kde trávil první zimu, nevíme. Na konci druhé zimy 26. února (W. John) byl pozorován ve Francii, v Lotrinsku, takže se mohlo jednat již o návrat z jižněji položeného zimoviště. V únoru roku 2010 byl opět ve Francii, v Champagne-Ardenne, asi o 80 km západněji než rok předtím. A o dva roky později, v zimě 2011/2012, byl viděn na tradičním zimovišti západoevropských

jeřábů v jihozápadní Francii v rezervaci Arjuzanx. Zde byl již téměř každou zimu. Během migrace využíval shromaždiště v Sasku i v Braniborsku, kde byl často zaznamenáván. 22. června 2011, tedy ve věku čtyř let, byl tento jeřáb zachycen na fotopasti v Jizerských horách. Pohyboval se v páru a bylo to v hnízdní době. Pozorování z hnízdišť vzhledem ke skrytému způsobu života jeřábů často chybí. Na jaře 9. dubna 2017 se zastavil pár jeřábů na Jizerském rašeliníšti, z nichž jeden byl kroužkovaný. Ačkoliv se nepodařilo přesně odečíst barevnou kombinaci, lze předpokládat, že se jednalo o tohoto jeřába, který v Jizerkách nejspíš pravidelně hnízdil.

Naposledy byl pozorován v listopadu 2020 (v páru bez mláďat) na shromaždišti v Německu v Sasku (W. Klauke), odkud se opět vrátil na své hnízdiště v Jizerských horách. Bohužel byl pak v srpnu 2021 nalezen uhynulý u Velké Jizerské louky. Podle doby a místa nálezu došlo k úhynu pravděpodobně predací. Jeřáb mohl být napaden při hnízdění nebo v období pelichání. Jeřábům pelichají velká pera najednou, tudíž ztrácí po tuto dobu schopnost letu a stávají se v této kritické fázi života velmi zranitelní. Na Českolipsku jsou doložené oba případy, jak predací plně vzletného dospělého jeřába na hnízdě, tak i opakované ztráty pelichajících ptáků, kdy ve všech případech byla predátorem liška obecná (*Vulpes vulpes*). Tento jeřáb měl největší počet záznamů ze všech českých jeřábů, celkem 161 pozorování. A to i přesto, že v některých obdobích pozorování úplně chybí. Největší mezera byla mezi dvěma záznamy z rezervace Arjuzanx – 30. 12. 2015 a 2. 2. 2017.

Jeřáb 131431

Ve stejném roce (2007) další hnízdní pár u nedalekého Velkého rybníka vodil dvě mláďata a jedno z nich dostalo na konci června barevnou kombinaci modrá-červená-bílá.

> Kromě shromaždišť v Braniborsku a v Sasku bylo toto mládě viděno 17. února 2009 v centrální Francii (A. Gendeau), kde bylo pozorováno i v zimě 2009/2010, jednalo se tedy pravděpodobně o jeho stálé zimoviště. Ve Francii byl tento jeřáb pozorován ještě 26. listopadu 2010. Poté jsme o jeho výskytech neměli žádné zprávy, až do návštěvy výstavy v chebském muzeu, kde visela na zdi jeho fotografie! A tak jsme zjistili, že byl 27. 3. 2011 zastížen a vyfotografován na Karlovarsku (J. Novotný), kde měl i partnera. Doufali jsme, že tam začne úspěšně hnízdit, bohužel však od té doby už nebyl nikdy pozorován.

Žádný z jeřábů označených ve Šluknovském výběžku už bohužel nejspíš nežije, proto bychom rádi v letošním roce opět označili některého potomka místních jeřábů.

Od roku 2017 sledujeme jeřáby také pomocí GPS-GSM vysílačů, díky čemuž přesně známe jejich hnízdní teritoria i místa, kam se později vydávají za potravou. Sledujeme také měnící se chování, kdy se nám podařilo hned v zimě 2017/2018 doložit zimování našich jeřábů na Českolipsku. Rovněž jsme zachytili změny v migračním chování, kdy jsme vysílačem vybavili potomka již kroužkovaného jeřába, o němž jsme podle pozorování

vání věděli, že dříve migroval na tradiční zimoviště v jihozápadní Francii. Svého potomka však tuto trasu již nenaučil. Vydal se pouze na shromaždiště v Sasku a poté všichni přezimovali v ČR. Monitoringu jeřábů a jejich značení pomocí barevných kroužků a GPS-GSM vysílačů se věnujeme v rámci projektu CraneLife – Jeřábí život (www.jerabizivot.cz), který je podporován Zoo Ostrava, Zoo Liberec a německou skupinou na ochranu jeřábů Kranichschutz Deutschland. Velké poděkování patří všem odečitatelům jeřábích kroužků po celé Evropě, bez jejichž údajů by se sledování okroužkovaných jeřábů neobešlo.

**Markéta Ticháčková,
Petr Lumpe**

Popisky obrázků:

Mapa záznamů všech tří jeřábů ze Šluknovského výběžku.

Jeřáb 131425 v prvním roce života na shromaždišti v Sasku v Německu, 2. 9. 2007. Foto: W. Klauke

Jeřáb 131426 se na jaře 2010 ještě zdržel na shromaždišti v Sasku, 9. 3. 2007. Foto: W. Klauke

ČEKÁNÍ NA HAVRANY (VE VARNSDORFU)

V Rumburku havrani hnízdí již několik roků. Ne že bych Rumburčanům záviděla ten nepříjemný křik a znečištěné chodníky nebo kabáty, ale přece jen je každé jaro vyhlížím i zde, ve Varnsdorfu.

Ne že bych Varnsdorfanům přála ten nepříjemný křik a znečištěné chodníky, silnice a klobouky, ale přece jen... přála. Přála bych to těm havranům.

22. únor 2021 byl dnem havranů.

V časně jarních měsících roku 2021 se ve Varnsdorfu objevila jejich hejna. Přelétávali nad městem, na zemi hledali potravu, odpočívali ve větvích stromů a pak zase v menších či větších hejnech prolétávali městem. V tom největším hejnu, nebo možná to byla ta menší spojená, jich bylo odhadem okolo padesáti. Hlasitým chraplavým krákoráním dávali o sobě vědět, když posedávali na stromech - ten obraz by se jistě líbil panu Hitchcockovi. Vybírají si svůj strom, kde zahnízdí, nebo poletí dál? Nezůstali. Po několika dnech zmizeli a až do dalšího jara se ve městě neobjevilo jediné havraní pírkou.

Při procházení Tyršovou ulicí dne 17. března roku 2022 zahlédnu v zahradě jedné z vil černé peří. Chvilí trvá, než se mi odhalí jeho majitel. Vrána šedá, zjistím zklamaně. Avšak vzápětí na tom stejném stromě uvidím i havrana. Je poněkud neklidný, stále se rozhlíží kolem, co chvíli se lehce předkloní a trochu roztáhne ocasní pera. A na jiné větvi je už druhý havran, v zobáku mající předmět, na tu dálku pro mě neidentifikovatelný. Předmět položí na větev, přidržuje ho nožkami a zobákem z něj asi něco dobývá. Po chvíli přilétne k prvnímu havranovi, ten rozevře zobák a přilétnuvší mu do něj něco vloží. Že by zásnubní dar? Oba zůstávají ještě chvíli na větvi, otírají si o její kmínek zobáky a pak spolu odlétnou pryč.

Druhý den uvidím tuto dvojici (samozřejmě nevím, zda je stejná, ale nabízí se to více než hodně) v nedaleké zahradě na zemi,

kteřak sbírá potravu a kteřak se jí snaží skupina kavek havranům ukrást.

14. července 2022, 7:35–8:00

Vystoupila jsem na zastávce u sportovní haly a po chvíli uviděla na trávníku před bazénem několik povědomých černých ptáků. Jejich silueta a zobák prozradily, že jsou to havrani. Také občasně typické zakrákání potvrdilo, že se jedná o ně.

Havrani hledali potravu, pak zřejmě vyplašení vzletli na blízkou borovici. Přilétli další.

Na stromě si čistili zobáky. Jeden odlomil větvičku, cosi se s ní pokoušel „dělat“, jakoby ji někam chtěl dát, ale větvička mu spadla. Nebyla to jen tenká větvička, byla silnější, určitě měla v průměru přes centimetr a byla i delší, což havranovi způsobovalo horší manipulaci.

Přilétli další havrani, někteří odlétli, jiní přelétli na strom u silnice a někteří na listnáč za silnicí u paneláků. I tam jeden havran ulamoval olistěnou větvičku a cosi s ní kutil.

Mezi hejnem, které čítalo více než 12 jedinců, byli i mladí havrani, starších však bylo víc. Hlas mladšího havrana zněl o poznání výše než starších.

Kde se ten mladý narodil? Narodil se „někde“ a hejno do města přilétlo, nebo se narodil přímo ve Varnsdorfu? Letos na jaře jsem ve Varnsdorfu pozorovala jeden „zamilovaný havraní pár“, třeba ten mladý havran je je-

jich? © Kdo ví. Vsadila bych však boty na to, že jestli nevyhníždili ve Varnsdorfu letos, příští rok to bude určitě.

Dopoledne jsem se byla na havrany podívat ještě jednou. Na hřišti u sportovní haly tři dospěláci hledali potravu. Jeden odlétl. Možná se mu nelíbilo, že se na něj dívám dalekohledem. Havraní kráčení bylo slyšet zprava (od stromořadí u Mandavy), někteří přelétávali směrem k panelákům (ul. Edisonova). Zdálo se, že jednoho viděla sedět na modřínu. Prošla jsem Křižíkovou ulicí k tenisovým kurtům a Západní se vracela zpět k Edisonově ulici. Na stromě mezi paneláky seděl osamocený havran. Skupina stromů v Edisonově ulici za studiem Relax byla jejich útočištěm. Ukrývalo se jich tam osm, po chvíli přilétli další dva. U Mandavy už bylo ticho.

Na strom u Západní 2818 přilétl dospělák a s ním mladý. Hlasitě se dožadoval krmení. Pořád a pořád a rodič dělal jakoby nic. Jen ho několikrát „okřikl“. Snad mu chtěl říct, aby tolik nekřičel nebo aby si zkusil najít něco sám (Možná mu jednou něco dal, neviděla jsem pořádně.). Za chvíli k nim ještě přilétl další mladý havran, který však na větvi seděl zcela tiše.

V Edisonově ulici jsem si chvíli povídala s paní, která bydlí v paneláku čp. 2740 a okna jejího bytu míří právě na skupinu stromů s havrany. Říkala, že jsou tam asi měsíc. Havranů jsem viděla celkem tak 12.

> 26. července 2022

Havrani se zdržují stále ve městě. Ráno v 7.30 se pohybovali v místech okolo sportovní haly a bazénu, tedy tam, kde jsem je často vídávala. Hledali na zemi potravu společně s kavkami, kterých bylo více. Nevím, jestli jsou havrani rádi, že jsou kavky s nimi, ale určitě kavky jsou rády s havrany. Jakoby kavky měly jistotu, že s havrany najdou potravu. A když ji nenajdou, třeba se jim podaří i havranovi uloupit. Potravu havrani hledali na trávníku u silnice u paneláků, nejvíc jich bylo před plaveckým bazénem a na hřišti. Samozřejmě kavky s nimi. Napočítala jsem jich 11, ale určitě jich bylo více, a tuším, že jsem viděla dva mladé, kteří také hledali potravu.

16. listopadu 2022

Kolem 10 hodiny dopolední uvidím hejno kavek a havranů v zahradě školy v Edisonově ulici, která hledá potravu. Odhaduji je tak na 50 párů křídel. Ještě předtím, kolem 9 hodiny, jsem viděla odhadem šedesátihlavé hejno havranů a kavek přelétávat nad městem.

Také již poněkoličké ráno vidím z autobusu v ulici Žitavská hejno černých ptáků. Sedí na vzdálenějším stromě, pak se vznosou a letí nad městem.

25. listopadu 2022

Jdu se konečně k onomu stromu podívat. Na stromě vidím vrány... ale ne, je tam i havran... a další a další... a další ještě přilétávají. Dokonce vidím havrana na hnízdě, který pečlivě upravuje jednotlivé větvičky. Připravuje se na další hnízdní sezónu? © Vyrůšené hejno se zvedá ze stromu a odlétá.

Dopoledne je pak ještě zahlédnu letět nad městem, dokonce několik havranů na chvíli usedne na stromy v zahradě našeho provizorního muzea. Nevidím je zde poprvé a doufám, že ne naposledy, a že v roce 2023 už někdo konečně objeví v bývalé největší rakouskouherské vesnici první havraní hnízdní kolonii.

Renata Procházková

Foto: R. Procházková

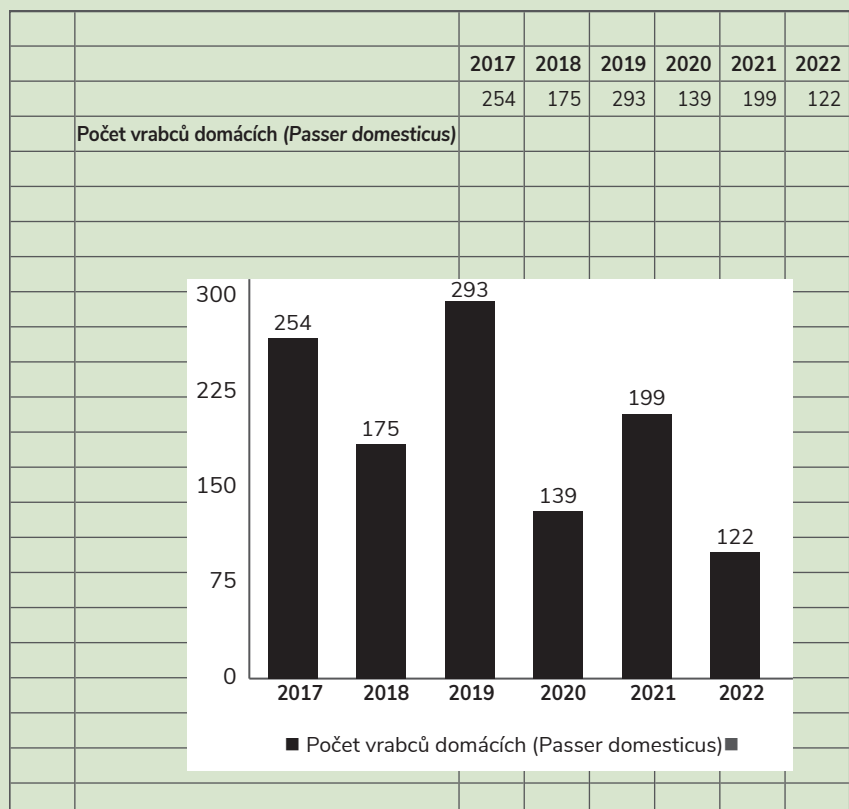
POČTY VRABCŮ NA STARÉM MĚSTĚ

Již šestým rokem s žáky ze ZŠ Děčín III, Březová sčítáme v zimě počty vrabců na Starém Městě. Letošní sčítání nám přineslo vůbec nejnižší počty vrabců – pouhých 122 ks. Byť číslo může vypadat dramaticky, zejména v porovnání s lety 2017 či 2019 (viz tabulka), nepřiděluji mu nijak výraznou váhu. Přeci jen se na sčítání podílejí ze značné části děti z druhého stupně ZŠ. Neznamená to však, že shromážděné výsledky mají nulovou hodnotu. Plochu, na které sčítáme, procházíme rozdělení do minimálně dvou skupin, jedna ze skupin prochází polovinu vytyčeného prostoru společně se mnou, takže je zde alespoň částečná kontrola nad výsledky sčítání. Záměrně se účastním sčítání společně s částí účastníků se dětí v místech, kde vím, že se vrabci nacházejí pravidelně a ve větších počtech. Tím se snažím zmírnit zkreslení způsobené např. nepozorností druhé skupiny. Opět zde uvedu, stejně jako v některém

z minulých článků na toto téma, že smyslem sčítání vrabců není přinést co nejpřesnější data o jejich počtech, ale že cílem je zejména naučit děti vnímat přírodu kolem nich a vrabec, jako snadno identifikovatelný druh, může v tomto napomoci. Děti, které se akce účastní, tato jednoduchá aktivita celkem baví, je to pro ně i jisté dobrodružství, zda se jim vůbec podaří ptáka najít. Společně s tím, jak vrabce hledají, zároveň spatřují i jiné druhy ptáků, které by jindy snadno přehlédly. Ve sčítání z roku 2022 byl zaznamenán opět pouze vrabec domácí (*Passer domesticus*). Celkově je populace vrabců na Starém Městě relativně stabilní. Výsledky sčítání byly zaneseny pro mé potřeby na webu mapy.cz (k nahlédnutí zde: <https://mapy.cz/s/nepuvejuga>) a dále do databáze eBird.org.

Lukáš Bartoň

Graf: L. Bartoň

SPOLEČNÁ AKCE NA PODPORU ORLOVCE ŘÍČNÍHO (PANDION HALIAETUS)

Dne 3. 11. 2022 bylo mezi městem Krásná Lípa a obcí Rybníště, na dohled od Přírodní rezervace Velký rybník, instalována hnízdní výstelka do umělého hnízda speciálně vyrobeného pro orlovce říčního. Je to druh, který bohužel již v České republice aktuálně nehnízdí. Poslední hnízdění bylo zaznamenáno před více jak 100 lety. Na vině byl samozřejmě člověk, který tento druh cíleně pronásledoval. Výsledkem bylo jeho vyhubení prakticky v celé střední Evropě. Stabilní populace se zachovaly pouze na sever od naší republiky, zejména ve Skandinávii. Díky účinné ochraně se populace postupně vzpamatovala a začala se pomalu šířit, zejména jižním směrem. V současné době orlovci opět hnízdí nedaleko našich hranic v Polsku

a východním Německu. Nejbližší hnízda nacházejí pouze několik desítek kilometrů od hranic naší země.

Z tohoto důvodu jsme společně v roce 2002 spustili jedinečnou akci, kdy jsme na sloup vysokého napětí instalovali hnízdní koš. Ten byl vyroben pro orlovce podle plánu, který jsme obdrželi od saských ornitologů. Hnízdní koš byl vyplněn výstelkou tak, aby hnízdo vypadalo, že už je orlovci postaveno. Vše musí splňovat několik specifik. Prvním jsou rozměry hnízdního koše, které jsou šity na míru orlovcům. Druhým je přítomnost dvou speciálních odsedávek, aby orlovci mohli sedět a odpočívat hned vedle hnízda. To s velkou oblibou dělají. Podle zkušeností z východního Německa orlovci velmi často hnízdí na sloupech vysokého napětí.

V některých oblastech je to dokonce výhradní způsob hnízdění. Naším cílem je přilákat orlovce k hnízdění a vrátit tento druh do naší přírody. Díky cílenému umístění také předejít tomu, že orlovci případně sami zahnízdí na nevhodném místě, kde by následně komplikovali provoz a údržbu linky vysokého napětí. Zatím jsme zaznamenali pouze „poloviční“ úspěch. V roce 2005 se pár orlovců říčních deset dní zdržoval u hnízda. Pozorován byl dokonce i jejich tok, páření, přičemž samice často seděla v hnízde a samec jí nosil potravu. Tu tvoří výhradně ryby. Bohužel pár byl ještě pohlavně nedospělý, takže k hnízdění nedošlo. Od té doby orlovci lokalitou pravidelně migrují, ale zatím hnízdo nevyužili. Bohužel v mezičase hnízdní výstelku

rozebraly jiné druhy ptáků (zejména vrány) na stavbu svých vlastních hnízd. Proto jsme se rozhodli hnízdní výstelku do hnízda znovu doplnit a tím umělé hnízdo pro orlovce zatraktivnit. Opravit bylo nutné také odsedávky. Akce proběhla naprosto bez problémů a hnízdo je znovu připravené. Teď už musíme jenom čekat... Uvedený velmi zajímavý příklad je ukázková spolupráce mezi sponzorující společností ČEZ a ochranou přírody. Toto hnízdo je zatím jediné v České republice.

Pavel Benda,
Václav Šena
Foto: P. Benda

ČIŠTĚNÍ BUDEK U ZÁMECKÉHO RYBNÍKA A NA MARIÁNSKÉ LOUCE

V neděli 27. listopadu 2022 byla pro žáky Biologického kroužku ze ZŠ Děčín III připravena již tradiční brigáda čištění ptačích budek u Zámeckého rybníku a v parku na Mariánské louce.

Letošní účast byla malá, do chladného a mlžného rána se odvážily pouze dvě žačky. I přesto čištění budek toho dne proběhlo. Během akce jsem žákyně seznámil s důvody, proč se budky čistí, pověděli jsme si, jak má správná budka vypadat a při cestě jsme pozorovali ptáky kolem nás.

Celkem jsme vyčistili 11 budek ze 14.

Prakticky všechny budky jsou sýkorníky, až na budku č. 1 od Zámeckého rybníku, která je typu rehkovník. Celkově převažují v obsazenosti budek dle očekávání sýkory (4 x s. koňadra, 4 x s. modřinka) a pouze v jedné z kontrolovaných budek se usídlil brhlík lesní.

Obsazenost jednotlivých budek byla následující:

Park při Zámeckém rybníku

Budka č. 1 – neobsazená.

Budka č. 2 – budku se nepodařilo dohledat.

Budka č. 3 – sýkora modřinka.

Budka č. 4 – budku se nepodařilo dohledat.

Budka č. 5 – obsazena, hnízdo nebylo dostavěno.

Park Mariánská louka

Budka č. 1 – sýkora koňadra.

Budka č. 2 – sýkora modřinka.

Budka č. 3 – sýkora modřinka.

Budka č. 4 – sýkora koňadra.

Budka č. 5 – do budky se nedalo dostat.

Budka č. 6 – sýkora koňadra.

Budka č. 7 – sýkora koňadra.

Budka č. 8 – brhlík lesní.

Budka č. 9 – sýkora modřinka.

Lukáš Bartoň

Foto: L. Bartoň

ORNITOLOGICKÉ POZNÁMKY ZE ŠLUKNOVSKA Z ROKU 2022

Když jsem na jaře letošního roku procházel rybníky v okolí Šluknova, nebyli vidět žádní vodní ptáci, kromě březňáčků a labutí velkých. Pouze na Bobřím rybníce jsem zaznamenal čtyři páry morčáků velkých na tahu. Na Pivovarském rybníce byly desítky kachen divokých, které zde lidé intenzivně přikrmují. Byl zde i pár labutí velkých s kroužky LA 1308 a 5352. Ve Starých Křečanech byl občas viděn pár husic nilských, který ale nezahníždil. Další pár husic se zdržoval na Rybníčce a na Hraničním rybníku u Dolní Poustevny. Jelikož ani v tomto případě ptáci nezahníždili, jednalo se s velkou pravděpodobností o mladé ptáky. Severně od Brtníků se zdržoval pár jeřábů popelavých, kteří však byli dosti plaší. Na Zá-

meckém rybníce v Lipové byly kromě kachen divokých také dvě volavky bílé a volavka popelavá. Letos zde opět úspěšně vyhníždily labuť velká. Zajímavé bylo, že vodily mladé společně s loňskými mláďaty. Pár labutí zřejmě přelétl na rybník Pazderák, ale nepodařilo se mi to ověřit. Kulčí říční na Partyzánském vrchu opět hníždili, ale bohužel sem často zalétávají luňáci, takže kdoví, jaký vliv to bude mít v budoucnu na úspěšnost hníždění. Na podzim se na Pivovarském rybníce opět zdržoval pár labutí velkých, tentokrát s čísly kroužků LA 3509 a 4375.

Gerd Ritschel

Foto: G. Ritschel

TŘETÍ ROK KONTROLY BUDEK PRO SKORCE VODNÍHO (*CINCLUS CINCLUS*) NA JÍLOVSKÉM POTOCE

V roce 2022 jsem kontroloval instalované budky pro skorce vodního na Jílovském potoce v úseku od Martiněvsi po soutok s Labem v Děčíně. Budky jsem zde instaloval v roce 2019.

Výsledky:

- Budka č. 1 – most pod přehradou, hnízdo skorce vodního vedle budky, hnízdění 2 x (5 + 4 juv.).
- Budka č. 2 – most v Martiněvsi, 3 x hnízdění konipase horského (3 x 5 juv.).

- Budka č. 3 – most pod Armaturkou, 2 x hnízdění skorce vodního (2 x 4 juv.).
- Hnízdo pod Ovčím můstkem, 2 x hnízdění skorce vodního (5 + 4 juv.).

Celkem – 41 juv., z toho 26 juv. skorce vodního a 15 juv. konipase horského.

Vážený kolegové, chtěl bych vás požádat. Vzhledem k tomu, že jsem se odstěhoval, nebyl by někdo schopen budky kontrolo-

vat místo mne. Dojíždění je pro mne časově a finančně náročné. Pro kontrolu stačí holinky a dalekohled. Kontrola probíhá dvakrát měsíčně od dubna do srpna. V případě zahnízdění konipase horského až do září. Pokud by byl někdo schopen vypomoci, prosím o kontaktování mé osoby či Pavla Bendy.

Miroslav Půlpán

Foto: M. Půlpán

DOBA PLASTOVÁ...

Členové ornitologického klubu se v uplynulém roce ve spolupráci se Správou NP České Švýcarsko, dobrovolníky z řad veřejnosti a studentů zapojili do úklidů břehů řeky Labe a tůní v labské říční krajině. I přes obrovskou píli a nasazení, kdy se podařilo odstranit těžko uvěřitelné množství odpadu, se v případě vodních a mokřadních biotopů bohužel nedaří místo dokonale uklidit. Zůstává tak v přírodě nadále velké množství drobných úlomků a mikroplastů.

Zajímavostí letošního úklidu byl nález dost velkého množství použitých injekčních stříkaček. Obvykle to byly jednotky kusů (1–3) na jeden úklid, tentokrát rovných 40 kusů. Není jasné, zda se jedná o nový trend spojený s nárůstem uživatelů drog. S čímž je spojeno další nežádoucí šíření zbytkových látek a odpadních metabolitů skrze vodní prostředí do potravního řetězce ryb a následně i ptáků. V případě volně povalujících se stříkaček hrozí poranění nejen ptáků, ale prakticky všech volně žijících zvířat i lidí.

David Boura
Foto: D. Boura

OPAKOVANÉ PREDACE RORÝSŮ POŠTOLKOU OBECNOU

Rorýs obecný (*Apus apus*) i poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) patří v České republice k typickým synantropním ptákům, s nimiž se ve městech každodenně setkáváme. V případě poštolky se jedná o teritoriálně rozmístěné páry hnízdící ve střeších a věžích budov, ale také s hnízdy na balkonech či jiných atypických místech v bezprostřední blízkosti lidí. Jejich třepotavý let při lovu nad zemědělskými plochami viděl snad každý. V případě rorýsů jsou to pravidelné letní kolonie v atikách budov. Jejich volání, jimž oznámí v květnu svůj přilet, mistrné

kreace letících hejn, nejlépe sledovatelné z horních pater panelových domů, až po srpnový odlet na zimoviště posilněný o další generaci ptáků, patří dosud k typickým kulisám našich měst. Rorýs jako vysoce specializovaný tažný pták čelí mnoha úskalím. Za tu řadu let všimání si těchto ptačích „stíhaček“ se člověk také setkal s mladými ležícími jedinci na zemi. Třeba po vypadnutí z hnízda, nepovedeném vzletu či střetu se stěnou zdi či okna. Pokud nejsou tyto ptáci po nálezu odborně ošetřeni, jsou odsouzeni stát se svačinou koček nebo kun. Odolnost

rorýsů dokážou prověřit dlouhodobá suchá období s nedostatkem hmyzu i vody k pití. O kolik hnízdišť také bohužel přišly za posledních dvacet let zateplováním fasád panelových domů a likvidací starých továren? Po výstavbě panelových domů v centru České Lípy (ulice Újezd) v roce 1979 osídlila téměř okamžitě jižně exponované atiky velká populace rorýsů. Několik desetiletí tak sleduji každoročně jejich přilet i odlet. Před několika lety, po provedení opravy fasády domu, se chybou řemeslníků nesešly ponechané větrací

> otvory s prostorem v atice. Dům tak byl dodatečně osazen ještě čtyřmi rorýsími budkami. V roce 2020 byla na jaře oprava dokončena a přilétající ptáci začali obsazovat jak ponechané otvory, tak budky. V následujícím roce při návratu rorýsů a obsazování jejich hnízd docházelo k útokům ze strany blízkého páru poštolek, jak během zalétávání na hnízdo, tak během průletů mezi panelovými domy. Poštolek zde každoročně hnízdí ve střechových prostorách 150 metrů vzdáleného kostela. Mnohokrát jsem je sledoval na jejich číhané na rohu panelového domu a střechách v okolí. Torza rorýsů se začala objevovat na parapetech a v jednom

případě jsem byl svědkem trhání rorýse na parapetu chodbového okna, kdy se nenechala poštolka vyrušit ani mou přítomností hned za ním. Pozoroval jsem také úspěšný útok v letu. Intenzita útoků se zvyšovala během růstu mladých poštolek. Sám jsem v tom roce zaznamenal predaci celkem pěti jedinců. V roce 2022 se situace neopakovala. Přilet rorýsů byl mírně zpožděný a během hnízdění jsem žádný útok nepozoroval až do letního období, kdy poštolka zaútočila na budku a snažila se z ní rorýse dostat. Je možné, že poštolky individuálně zareagovaly tímto způsobem na pravidelnou potravní nabídku? Jistě stojí za to,

abychom se tomuto jevu více věnovali. Rorýs, navzdory svým schopnostem, má tedy u nás další druh predátora. Vzhledem k inteligenci a schopnostem dravců je to vcelku i logické. Kdo by byl schopen jako další ohrožovat letouny a pěvce? Pokusit se o jejich lov by mohli třeba krkavcovití, jejichž zvyšující se stavy jsou v zástavbě za poslední roky zřetelné. Doufejme, že rorýsi vydrží a budou dál k vidění ve vzdušných prostorách našich měst. Nebo alespoň tam, kde jsou respektováni při opravách budov, našeho společného domova.

Josef Všečka

PÍTKO PRO PTÁKY

Již je tomu pár let, co jsem zřídil jednoduché pítko pro ptáky na zahradě v Děčíně-Starém Městě, kde je od něj nejbližší přirozený zdroj vody vzdálen nějakých 330 metrů. O tom, že pítko plní svůj účel, jsem se přesvědčil hned první rok, když jsem několikrát viděl kosa černého, jak se v něm vesele koupe či se z něj napájí. Zajímalo mě však, jaké další druhy ptactva pítko navštěvují. Toto mi pomohla rozkrýt až nainstalovaná fotopast, která snímala dění kolem. Vzhledem k omezené kapacitě baterií byla fotopast schopná fungovat jen jeden a půl až dva dny. Zařízení jsem zapínal jen v obzvláště teplých dnech během července a srpna, kdy jsem očekával maximální návštěvnost. Za tyto

dva měsíce se u pítka opakovaně vystřídalo celkem dvanáct druhů ptáků – brhlík lesní, blíže neurčený druh budníčka (pravděpodobně b. menší), hrdlička zahradní, kos černý, pěnice černočelá, pěnice pokřovní, pěnkava obecná, rehek zahradní, straka obecná, sýkora koňadra, sýkora modřínka a vrána černá. Byť bylo pítko instalováno zejména kvůli pozorování ptactva, bylo navštěvováno i řadou jiných živočichů – různými druhy hmyzu, ježkem západním či kunou skalní. Pítko mohou být během horkých letních dnů pro živočichy žijící ve městech velice důležitým zdrojem vody, která může být jinak v jejich okolí nedostupná.. Aby pítko plnilo svůj účel, musí být v něm voda

pravidelně doplňována či vyměňována. Sám jsem tak činil každé tři dny a někdy i častěji. Důležité je jeho správné umístění. Ideálně by se mělo nacházet v zástínu, aby se v něm voda nezaprášila tak rychle. Mělo by být umístěno na přehledném místě, aby zvířata měla dostatečně dobrý přehled o dění v okolí. Rozhodně pítko neumísťujeme v blízkosti prosklených ploch. Pokud je splněno těchto pár základních pravidel, pomůžeme nejen ptákům, ale i jiným druhům živočichů přežít horké a suché léto. Naši odměnou je možnost pozorovat druhy, o nichž jsme třeba ani nevěděli, že naši zahradu obývají.

Lukáš Bartoš

Foto: L. Bartoš

PŘÍRODNÍ PAMÁTKA VLČICE – NOVÝ KLENOT PŘÍRODY ŠLUKNOVSKÉHO VÝBĚŽKU

K velké radosti všech milovníků a ochránců přírody byla na sklonku roku 2021 schválena a následně k 1. 1. 2022 i vyhlášena Přírodní památka Vlčice. Toto zvláště chráněné území se nachází na severozápadním úbočí vrchu Vlčice mezi Šluknovem a Starými Křečany, její plocha činí 27,3 ha. Jedná se o unikátní bukový porost s cca 250 let starými stromy a velkým množstvím "mrtvého" dřeva ponechaného přírodě k zetlení.

Hrozba plánované těžby

Ve Šluknovském výběžku vyhledávám a monitoruji lokality s výskytem chráněných druhů živočichů a rostlin. Vlčici jsem navštěvoval několikrát do roka a sledoval její ptačí obyvatele. Lokalita poskytuje útočiště řadě ohrožených a vzácných druhů a její význam je o to vyšší, že leží na významné migrační trase ptactva. Takto starý bukový porost je ve Šluknovském výběžku unikátní a má již charakter pralesa. Představuje prostředí pro druhy, které se v přírodě vyskytují již velmi vzácně nebo už téměř vymizely. Bukový porost se sklání nad balvany obrostlými mechy a lišejníky rozestými po celém území přírodní památky. Takto odolával lesní technice po mnoho let. Jedná se o kombinaci květnatých a kyselých bučin s bohatým zastoupením starých stromů s nejrůznějšími typy dutin. Zejména v horní třetině i jednotlivě po celé ploše se lze setkat s obrovskými starými buky. Plány těžby však byly neúspěšné,

a tak se v roce 2017 objevily značky blížící se těžby. Bylo nutno urychleně jednat, neboť času nebylo nazbyt.

Bez podpory by to nešlo

Díky předchozí dokumentaci doupného ptactva z této lokality a hnízdění výra velkého se mi po dohodě a oficiální žádosti s odpovědným pracovníkem Lesů ČR podařilo těžbu zastavit. V této fázi mi pomohla podpora kolegů ze Správy NP

České Švýcarsko. Zastavení těžby ale nebylo finálním řešením. Pokud mělo být místo zachováno i do budoucna, bylo třeba obrátit se na Krajský úřad Ústeckého kraje, odbor ochrany přírody. To jsem tedy v roce 2018 udělal a byl mile překvapen přístupem a ochotou vedoucího oddělení Dr. T. Buriana. Podal jsem tedy žádost o vyhlášení a čekal. V roce 2021, chvíli před Vánocemi, jsem dostal krásný dárek. Vyhlášení Přírodní památky Vlčice bylo konečně schváleno.

Vyjímečný biotop a jeho obyvatelé

Všechno dřevo, které na Vlčici spadne na zem, tam zůstane. Podíl mrtvého dřeva je zde opravdu velký. V rámci procesu vyhlášení byl zadán entomologický průzkum (zaměřen na saproxylické brouky), při kterém entomolog Mgr. Richard Čtvrtečka, Ph.D. našel řadu velmi zajímavých a vzácných druhů. Ze závěrečné zprávy vyplývá, že bylo zjištěno 71 druhů brouků s vysokým podílem ohrožených druhů (15 %), kteří v lesích s běžným způsobem hospodaření nejsou schopni přežít. V roce 2022 byl členy Entomologického klubu při Labských pískovcích (Lukášem Blažejem, Zdeňkem Lustem a Jindřichem Černým) proveden další celoroční entomologický průzkum zaměřený na saproxylické brouky a motýly. Celkem bylo zjištěno 294 druhů

> brouků a 214 druhů motýlů. Z tohoto úctyhodného počtu je 67 druhů brouků považováno za významné, z nich je 43 druhů uvedeno v Červeném seznamu ohrožených druhů bezobratlých České republiky: pět druhů v kategorii kriticky ohrožených (CR), sedm v kategorii ohrožených (EN) a zbylých 31 v kategoriích zranitelných (VU) a téměř ohrožených druhů (NT). Dále 23 druhů brouků je vyhodnoceno jako regionálně významných, mezi reliktní je řazeno 11 druhů, z motýlů bylo zjištěno 14 faunisticky významných druhů.

Z ptáků bylo zatím zjištěno 59 druhů, z toho 18 druhů zvláště chráněných. Mezi nejvýznamnější patří výr velký (*Bubo bubo*), lejsek malý (*Ficedula parva*), datel černý (*Dryocopus martius*), žluna šedá (*Picus canus*), holub douphák (*Columba oenas*), sýc rousný (*Aegolius funereus*) a ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*). Nově se podařilo prokázat hnízdění i dlaska tlustozobého (*Coccothraustes coccothraustes*).

Díky starým stromům a velkému množství mrtvého dřeva je tato lokalita jedinečná nejen pro náš region. A protože zůstane

zachován, jistě zde bude možné objevit i další druhy.

Velké díky všem, co se na ochraně Vlčice podíleli!

Roman Neckář

Foto: R. Neckář

Literatura:

Blažej L. (2022): Zoologický průzkum PP Vlčice (Šluknov, Staré Křečany, severní Čechy) – brouci (Coleoptera) a motýli (Lepidoptera). Msc. Depon. In: Krajský úřad Ústeckého kraje, Ústí nad Labem.

CHORVATSKO 2022

Kormorán malý

Chorvatsko je krásná země, která má pro přírodovědce mnoho co nabídnout. Tuto zemi jsem již několikrát navštívil v letních měsících, a to jak známo, je na ptactvo chudé období. Tentokrát jsem zvolil novou strategii. Vstát ve čtyři hodiny ráno, přepravit se do terénu, okolo páté hodiny být se svítáním na místě a využít několika ranních hodin, kdy je ještě příznivá teplota. Denní teploty jsou v Chorvatsku běžně okolo 30 °C, a to se kromě relaxu u moře nedá téměř nic dělat. Ty letošní byly ještě vyšší, řadu dní dosahovaly k 35 °C.

Pohyboval jsem se v okolí známého letoviska Šibenik. Nedaleko odsud je největší jezero Chorvatska – Vransko jezero s rozlohou 30 km². Jedná se o vodní plochu, kterou od moře odděluje pás pevniny široký 1–2 km. Je to známá ornitologická lokalita, kde v SZ části je vybudována asi 0,5 km dlouhá prohlídková trasa. Tajně jsem doufal, že zde bude možné pozorovat ibise hnědé, kteří se na této lokalitě vyskytují. Nepodařilo se. Návštěva však nebyla marná. Svým monotónním zpěvem na sebe upozornil hnědavý nenápadný ptáček cistovník rákosníkový (*Cisticola juncidis*). Mezi další zajímavé ptačí druhy se zařadila pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*),

volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*), kormorán malý (*Microcarbo pygmaeus*), jespák obecný (*Calidris alpina*), vodouš bahenní (*Tringa glareola*) a v. kropenatý (*Tringa ochropus*). Nedaleko odsud v polích jsem pozoroval hejno asi nejhezčího evropského vrabce, a to vrabce pokřovního (*Passer hispaniolensis*). Vransko jezero je zajímavé, doporučeníhodné místo, kde

může být pozorováno ledacos zajímavého. Další pozoruhodná oblast je Národní park Krka s rozlohou 109 km², který se rozkládá podél stejnojmenné řeky. Při plánování ranních výprav mi na mapě padl zrak na říčku Čikola, která se vlévá do Krky. Až na místě jsem zjistil, že je to vlastně kaňon. Jediná silnice, která jeho několika-kilometrovou délku protíná, má na druhé

Bělořit okrový

brhlík skalní

straně údolí přírodní parkoviště, kde je možné nechat auto a projít se po hraně kaňonu, či případně sejít níže a vrátit se svahem po vrstevnici zpět.

V letních parnech byla říčka vyschlá, a tak se dalo putovat korytem. Místy zde byly v korytě skalní prahy, které v době průtoku vody musely být krásnými vodopády, a tak k překonání byly třeba základy horolezectví. Kaňon byl nádherný. Dobrodružství, jak má být. Toto místo se mi tak zalíbilo, že jsem zde strávil tři rána. Ani z ornitologického hlediska jsem nebyl zklamán. Potěšilo mě hned několik druhů, z nichž některé byly pro mě nové. Brhlík skalní (*Sitta neumayer*) je podobný našemu brhlíkovi, ale jak napovídá druhové jméno, šplhá po skalách. Skalník modrý (*Monticola solitarius*) je plachý drozdovitý pták s příjemným zpěvem. Holub skalní (*Columba livia*) je jistě nejhojnější holub Chorvatska. Výřeček malý (*Otus scops*), jehož houkání je možné zaslechnout i v srpnu.

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*) je v Chorvatsku běžným druhem a vyloženě mě potěšil, když přistál několik metrů ode mne na lesní cestu. Břehule skalní (*Ptyonoprogne rupestris*) má ráda skalní terény. Vyznačuje se typickými tečkami na ocase. Sýkora temná (*Poecile lugubris*) je balkánský druh, jehož hlasový projev mi připomínal sýkoru parukářku (*Lophophanes cristatus*). V údolí Čikoly je zajímavé kruhové jezero Torak. Zvláště krásný pohled na jezero je z vyhlídky od vesničky Goriš. Zde se mi poštěstilo pozorovat šakala obecného (*Canis aureus*).

Za zmínku stojí i bezejmenné údolí pod vesnicí Konjevrate. Krásné skalnaté údolí, asi 2 km dlouhé, ústící do údolí Čikoly. Opět jsem zde pozoroval skalníka modrého, také tuhýka rudohlavého (*Lanius senator*), ale největším překvapením byly pro mě zřejmě tři páry bělořita okrového (*Oenanthe hispanica*). Krásný pták. I když vrcholné léto nepatří na Balkáně k ideálnímu času pro ornitologii, přesto se dají pozorovat zajímavé druhy. Jen je třeba oželet trochu spánku a přivstat si.

Martin Horyna

Foto: M. Horyna

vrabec pokřovní

strnad cvrčivý

NÁRODNÍ PARK LAUWERSMEER

Národní park Lauwersmeer se nachází na severu Holandska a zaujímá plochu 60 km². Patří tedy k větším z dvaceti národních parků této země. Díky přehrazení mořské zátoky, jako prevence proti záplavám, vzniklo velké sladkovodní jezero, které se pak stalo jádrem národního parku. Pobřeží omývá Severní moře a tomu se zde stejně jako v části Německa a Dánska říká Wattové moře (Waddenzee). Mnoho kilometrů od pobřeží je hloubka moře velmi malá a při odlivu se obnažuje velká plocha mořského dna. To bývá pastvou pro ptactvo. Ne náhodou je na tomto pobřeží národních parků hned několik. Znáмым fenoménem je „wattová“ turistika, kdy je možné při odlivu dojít suchou nohou na některý z Fríských ostrovů, které lemují pobřeží od severu Nizozemska až po jihozápad Dánska.

Oblast jsme navštívili v polovině července, což nebývá ideální období pro pozorování ptactva. Nicméně zde to naštěstí neplatí.

V tuto dobu již probíhá podzimní tah a díky potravní nabídce se zde soustřeďuje velké množství ptáků.

Velice hojnými druhy byla konopka obecná (*Linaria cannabina*) a čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*), která je u nás už bohužel vzácností. Nejhojnějším rákosníkem byl r. proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*), který se vyskytoval i v malých rákosinách podél kdekjaké strouhy. Samozřejmě, že hojní byli rackové, jak už to u moře bývá, a to r. chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*) a r. stříbřitý (*Larus argentatus*). Běžným bahňákem byl u nás nehnízdící ústříčnick velký (*Haematopus ostralegus*). Hezkým zážitkem byla návštěva asi 1 km dlouhého mola vybíhajícího do moře u osady Paesens, již mimo území NP. Zde bylo možné pozorovat při probíhajícím odlivu stovky ptáků, kteří buď hledali

potravu nebo táhli podél pobřeží. Přítomny byly kolihy malé (*Numenius phaeopus*) i k. velké (*Numenius arquata*), kamenáčci pestří (*Arenaria interpres*), vodouši rudonoží (*Tringa totanus*), kolpíci (*Platalea leucorodia*) nebo tenkozobci (*Recurvirostra avosetta*) hledající potravu na mělčině a samice kajky mořské (*Somateria mollissima*) vodící mláďata.

Koliha malá

Další ornitologickou zajímavostí byly tisíce racků, kteří zčistajasna začali v obrovských množstvích poletovat vzduchem. Pravděpodobně lovili rojící se hmyz. Zaznamenal jsem čtyři druhy, kromě již zmíněného r. chechtavého a r. stříbřitého také r. mořského (*Larus marinus*) a r. žlutohého (*Larus fuscus*).

Nejsilnějším zážitkem byla ovšem výprava po mořském dně. Je třeba dobře znát časy přílivu a odlivu, které jsou každý den jiné. Cykly bývají přibližně šestihodinové. Vyrážíme ráno při odlivu a cíl nemáme pevně daný, ale před námi je písečný ostrov Het rif, který je od pobřeží asi šest km daleko. Tím směrem míříme. Na sobě máme boty do vody, protože na dně jsou mušle a ty mohou poranit kůži chodidel. Zpočátku to vypadá jako bychom šli po dně vypuště-

>

> něho rybníka, tedy ne úplně příjemné bahno, ale později se dostáváme na pevný písek a tady je chůze pohodlná. Je to pozoruhodná krajina, všude okolo písek, občas stružka vody, či jezírko, jinak nic. V jednoduchosti je krása. Naše putování skončilo u mořské říčky, která nešla přebrodit. Chvilí sledujeme její tok, ale posléze se otáčíme, protože nastává příliv.

Jsme od pobřeží asi 2,5 km, ale v klidu se dostáváme zpět, i když u pobřeží se již brodíme vodou. Z pozorovaných druhů zde byli koliha velká, ústřičník velký, jespák obecný (*Calidris alpina*), tenkozobec opačný a samice s mládětem tuleně obecného (*Phoca vitulina*). Smutným momentem naší návštěvy byl nález čtyř mrtvých terejů bílých (*Morus*

bassanus) na zhruba dvoukilometrovém úseku pobřeží. Důsledek ptačí chřipky. V Nizozemsku jsme byli poprvé a odvezli jsme si pozitivní dojem. Je zde čisto, upraveno, pro motoristu dostatek parkovišť. Na pobřeží je z ptactva mnoho co pozorovat.

Martin Horyna

Foto: M. Horyna

Kajka mořská

Inventarizace MZCHÚ PR Rájecká rašeliniště – ptáci

Jedná se o malou přírodní rezervaci vyhlášenou 6. 1. 2004 na dvou plochách o celkové výměře 1,6797 ha v katastrálním území Tisá (okres Ústí nad Labem). Rezervace byla vyhlášena z důvodu zvláštní ochrany společenstva rašelinné vegetace s fytogeograficky významnými prvky a výskytem ohroženého druhu klikvy bahenní (*Oxycoccus palustris*).

Na území rezervace roste roztroušeně borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a bříza (*Betula* sp.), v podrostu pak vřes obecný (*Calluna vulgaris*) a druhy rodu *Vaccinium*. V roce 2013 bylo na území PR zjištěno 196 druhů motýlů, z obratlovců se vykytuje zmije obecná (*Vipera berus*), ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*) či rejsek malý (*Sorex minutus*). Ornitologický průzkum nebyl na území PR Rájecká rašeliniště do roku 2022 prováděn.

Metodika

Přírodní rezervace Rájecká rašeliniště byla v roce 2022 navštívena v celkem třech

Pokračování na straně 46

Tab. 1: Přehled zjištěných druhů ptáků

Název druhu (latinsky)	Početnost	Počítáno	Hnízdní kód	Příloha I	ZCHD	Červený seznam
<i>Anthus trivialis</i>	1	samci	A2			
<i>Ardea cinerea</i>	3	jedinci	0			NT
<i>Buteo buteo</i>	1	jedinci	0			
<i>Columba oenas</i>	1	samci	0		SO	VU
<i>Columba palumbus</i>	1	samci	B4			
<i>Corvus corax</i>	1	jedinci	0		O	
<i>Cyanistes caeruleus</i>	1	jedinci	A2			
<i>Dendrocopos major</i>	1	páry	B3			
<i>Dryocopus martius</i>	1	páry	0	BDI		
<i>Erithacus rubecula</i>	2	samci	B4			
<i>Fringilla coelebs</i>	1	samci	A2			
<i>Lophophanes cristatus</i>	1	páry	B3			
<i>Parus major</i>	3	páry	B3			
<i>Periparus ater</i>	2	samci	B4			
<i>Phylloscopus collybita</i>	2	samci	A2			
<i>Phylloscopus trochilus</i>	2	samci	B4			
<i>Picus viridis</i>	1	samci	0			
<i>Poecile montanus</i>	1	samci	A2			
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1	páry	B3			
<i>Sitta europaea</i>	1	samci	0			
<i>Strix aluco</i>	1	samci	0			
<i>Sylvia atricapilla</i>	1	samci	A2			
<i>Troglodytes troglodytes</i>	2	samci	B4			
<i>Turdus merula</i>	2	páry	C12			
<i>Turdus philomelos</i>	1	samci	A2			
<i>Turdus viscivorus</i>	1	samci	A2			

>

> Pokračování ze stany 45

termínech, konkrétně 15. 3., 28. 4. a 2. 6. 2022. Sčítání v daných termínech probíhalo metodou pomalého obcházení rezervace se zaznamenáváním všech druhů ptáků včetně jejich početnosti a vazby na dané území (hnízdni kód, 0 – nehnízdící, A – možné hnízdění, B – pravděpodobné hnízdění a C – prokázané hnízdění). Lokalita by la vždy navštívena v ranních hodinách.

V noci z 14. 3. na 15. 3. proběhl na území rezervace akustický monitoring pomocí dvou automatických nahrávačů Olympus DM-720 (každý byl umístěn v jednom celku rezervace). Nahrávání začalo hodinu před západem slunce a skončilo hodinu po východu slunce.

Výsledky

Celkem bylo v daných termínech v roce 2022 zjištěno na území rezervace nebo v blízkém okolí 26 druhů ptáků, z toho 18 druhů s možným hnízděním na území rezervace. Výčet zjištěných druhů je uveden v tab. 1. Uváděná početnost je nejvyšší zjištěný počet jedinců / párů ze všech kontrol.

U dutinových druhů – strakapoud velký (*Dendrocopos major*), sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*), sýkora parukářka (*Lophophanes cristatus*), sýkora koňadra (*Parus major*), sýkora uhelníček (*Periparus ater*) je pravděpodobné, že většina

z nich má hnízda mimo rezervaci ve vzrostlejších porostech s potenciálně větším počtem hnízdních příležitostí (dutin) a do rezervace zaletují spíše kvůli sběru potravy. Typický je výskyt druhů vázaných na ranná sukcesní stádía lesa, či rozvolněných porostů se světlými jako jsou budníček větší (*Phylloscopus trochilus*) nebo linduška lesní (*Anthus trivialis*).

Výskyt puštíka obecného (*Strix aluco*), datla černého (*Dryocopus martius*), žluny zelené (*Picus viridis*) nebo holuba doupňáka (*Columba oenas*) je vázaný na bukové porosty v těsné blízkosti rezervace na německé straně státní hranice.

Zjištěné negativní faktory

Nebyly zjištěny žádné negativní faktory, které by mohli mít vliv na avifaunu přírodní rezervace. Postupné zazemňování a zahuštění porostu by mohlo negativně ovlivnit výskyt druhů vyžadujících přítomnost lesních světlin.

Návrh managementu

Lokalita nemá velký ornitologický význam. Na biotopy rezervace jsou vázány vesměs běžné druhy ptáků, není proto důvod k navrhování speciálních postupů péče o lokalitu z pohledu avifauny mimo stávající opatření.

Návrh monitoringu

Akustický monitoring pomocí automatických nahrávačů, a to rovnoměrně během celé hnízdní sezony od března do konce července. Vzhledem na charakter lokality, její velikost a předměty ochrany není

nutné provádět monitoring zaměřen čistě na ptačí druhy.

Všechny nálezkové údaje jsou zapsány v Nálezové databázi ochrany přírody (Mikuláš 2022). Průzkum proběhl v rámci projektu Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice, spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí, registrační číslo projektu EIS: CZ.05.4.27/0.0/0.0/17_078/0005239.

Literatura:

AOPK ČR. 2015. Plán péče o přírodní rezervaci Rájecká rašeliniště na období 2015–2023. Deponováno AOPK ČR. AOPK ČR. 2022. Nálezová databáze ochrany přírody. <https://portal.nature.cz/nd>. Navštíveno 15. 12. 2022.

Chobot K. & Němec M. (eds.). 2017. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Příroda 34. Praha.

Mikuláš I. 2022: Inventarizace MZCHÚ PR Rájecká rašeliniště – ptáci. Závěrečná zpráva, depon. In: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Štastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenický T. 2021. Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. Aventinum. Praha.

Průzkum avifauny v PR Niva Olšového potoka

PR Niva Olšového potoka se nachází 900 metrů severozápadně od osady Rájec a zhruba 1,5 kilometru východně od obce Petrovice v katastru obce Petrovice u Chabařovic. Část zachovalého, přirozeně meandrujícího toku Olšového potoka tekoucího podél hranice s Německem o délce více než 2 km byla vyhlášena za přírodní rezervaci v roce 2013. Předmě-

tem ochrany je samotný neregulovaný tok i navazující břehové porosty a mokřady, včetně druhově bohatých lučních biotopů. Lokalita je významná jak botanicky, tak zoologicky a můžeme na ní najít mnoho organismů ze seznamu zvláště chráněných druhů. Za zmínku určitě stojí výskyt rašeliničku jednostranného (*Sphagnum subsecundum*), kosatce sibiřského

(*Iris sibirica*), modráška bahenního (*Phengaris nausithous*) a m. očkovaného (*P. teleus*), či vydry říční (*Lutra lutra*). Z významných druhů ptáků jsou z Nivy Olšového potoka uváděny vesměs druhy vázané na podmáčené luční porosty - chřástal polní (*Crex crex*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) a linduška luční (*Anthus pratensis*). >

> V roce 2022 zde proběhl inventarizační průzkum s cílem zjistit jaké druhy ptáků a v jaké početnosti hnízdily v daném roce na lokalitě. Mapování bylo prováděno jak fyzickými pochůzkami celé rezervace v ranních až dopoledních hodinách (v červnu a červenci také po setmění), tak v březnu akustickým monitoringem pomocí automatických nahrávačů. Celkem bylo během čtyř termínů, od 15. 3. do 11. 7 v rezervaci a jejím ochranném pásmu zaznamenáno 49 druhů ptáků, z toho u 37 druhů lze uvažovat o hnízdění přímo v rezervaci, u 11 hnízdění v širším okolí, příp. se jedná o zálety za sběrem potravy. V případě husy velké (*Anser anser*) pak o pouhý přelet nad rezervací bez vazby na danou lokalitu.

Z ptáků vázaných na bezlesí byly zastoupeny i druhy ochránářsky významné – bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*, 2–3 páry), řuhák obecný (*Lanius collurio*, 2 páry), či strnad luční (*Emberiza calandra*, 4–5 párů). V březnu byla na loukách v západní části lokality v ochranném pásmu PR zjištěna přítomnost tří zpívajících samců lindušky luční (*Anthus pratensis*), jednalo se však velmi pravděpodobně ještě o tahové jedince. Následně byla jedna linduška luční bez známek hnízdního chování pozorována na jihu rezervace 2. 6. Pravidelně byl v rezervaci zaznamenán i kriticky ohrožený jeřáb popelavý (*Grus grus*), který sem zalétává za potravou. V daném roce nebyl zjištěn výskyt chřástala polního (*Crex crex*), i když se pro něj lokalita jeví jako vhodná a také je tímto druhem pravidelně obsazovaná (data z NDOP). Naopak 2. 6. byl zaznamenán volající samec křepelky polní v severní části rezervace.

Dne 11. 7. se hned po setmění přímo v rezervaci ozývaly dvě tohoroční mláďata puštíka obecného (*Strix aluco*). Teritoriální hlas samce byl zaznamenán v březnu zpoza hranice

s Německem, kde pravděpodobně došlo i k hnízdění. Nad nedalekým Obecním lesem oblétil svůj okrsek pravidelně jeden samec sluky lesní (*Scolopax rusticola*). Vzhledem k charakteru přírodní rezervace je velmi pravděpodobné, že zde sluky zalétávají minimálně za potravou a nelze vyloučit ani jejich hnízdění.

Poměrně překvapující bylo zaznamenání šesti druhů šplhavců (*Piciformes*). Nejhojnějším byl strakapoud velký (*Dendrocopos major*), u kterého je předpokládáno hnízdění nebo překryv alespoň části teritoria s rezervací u 4–5 párů. Ve dvou případech byla dohledána i samotná dutina s mláďaty. U strakapouda malého (*Dryobates minor*) byly zjištěny dvě teritoria. Jedno na severu rezervace, kde byly v březnu pozorované i námluvy a jedno na jihu rezervace, kde byl samec zaznamenán jen jednou 28. 4. V severní části rezervace se v březnu ozýval typickým voláním samec strakapouda prostředního (*Dendrocoptes medius*), který zde již ale během dalších kontrol zaznamenán nebyl. V případě žluny zelené (*Picus viridis*) se nedá vyloučit hnízdění ve vzrostlých topolech ohraničujících sever rezervace. Dvakrát byl v blízkosti rezervace zaznamenán i datel černý (*Dryocopus martius*) a jednou žluna šedá (*Picus canus*). Vzhledem k absenci vhodných biotopů lze u obou druhů konstatovat nehnízdění výskyt. Hnízdění je ale pravděpodobné v širším okolí rezervace.

Hojné zastoupení šplhavců a dutinových druhů ptáků ukazuje na zchovalost břehových porostů s poměrně vysokým zastoupením mrtvého dřeva, které poskytuje šplhavcům potřebné dutiny a potravu v podobě hmyzu. Přírodní rezervace Niva Olšového potoka představuje krásný kus zchovalé potoční nivy, která poskytuje domov

mnoha, dnes již vzácným druhům rostlin a živočichů včetně ptáků a určitě stojí za pozornost i z ornitologického hlediska.

Všechny nálezové údaje jsou zapsány v Nálezové databázi ochrany přírody (Mikuláš 2022). Průzkum proběhl v rámci projektu Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice, spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí, registrační číslo projektu EIS: CZ.05.4.27/0.0/0.0/17_078/0005239.

Zdroje:

Mikuláš I. 2022: Inventarizace MZCHÚ PR Niva Olšového potoka – ptáci. Závěrečná zpráva, depon. In: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Mapa přírodní rezervace Niva Olšového potoka

NOVÉ OSTRŮVKY PRO PTÁKY

V letošním roce byly na několika lokalitách v našem regionu instalovány umělé plovoucí ostrůvky pro ptáky. Ty byly vyprojektovány firmou Vodohospodářský rozvoj a výstavba a. s. a ve spolupráci s našimi profesionálními i dobrovolnými strážci byly instalovány na rybníku ve Staré Olešce, na Velkém rybníku u Rybníště a na Zámeckém rybníku v Děčíně. Je to řešení, které bylo odzkoušeno již na řadě lokalit v České republice (např. Třeboňsko nebo vodní nádrž Lipno). Tyto ostrůvky by měly sloužit nejen

k odpočinku pro vodní ptactvo, ale jak doufám, mohly by být využity i k hnízdění. V předjaří příštího roku ještě proběhne kontrola jejich stavu a ukotvení na určeném místě. Pak už bude nutné je jen kontrolovat a sledovat, jak na tento typ podpory budou vodní ptáci reagovat.

Pavel Benda
Foto: D. Boura

